

Cél

A történelem /mint múltismeret/ - az Ember és társadalom műveltségi terület részeként - az egyik legfontosabb alapja a nemzeti és európai azonosságtudatnak. Ugyanakkor az is kitűnik belőle, hogy a népek és nemzetek kölcsönösen egymásra vannak utalva, s ez a kölcsönös függőség átfogó világtörténelmi látásmódot és egyben a különbségek, a kultúrák sajátos értékeinek megismerését és tiszteletben tartását kívánja. A történelem tantárgy legfontosabb célja, hogy az emberiség és hazánk múltjának színes, élethű megjelenítésével és megértésével járuljon hozzá a tanulók fejlettségi szintjének megfelelően válogatott, alapvető ismeretek elsajátításához és alkalmazásához, a fiatalok történelemszemléletének a megalapozásához. Ehhez szükséges a magyar és egyetemes történelem legfontosabb tényeinek, eseményeinek, folyamatainak, összefüggéseinek, fogalmainak, kronológiai, topográfiai és névadainak a megismertetése, feldolgozása. Törekedni kell az eseménytörténet tényeinek, a gazdaság és társadalom folyamatainak, jelenségeinek, a fontosabb eszmei és művészeti irányzatok, a társadalom különböző csoportjaihoz tartozó emberek mindennapi életének a minél komplexebb, teljesebb bemutatására. Tegyük a tanulókat a történelem küzdelmes menetének a részesévé. Fejlesszük ki bennük a különböző forrásból származó történelmi információk megszerzésének, feldolgozásának és alkalmazásának az igényét és módszereit. Érjük el, hogy tanulóink képesek legyenek történelemre vonatkozó gondolataikat, véleményüket, meggyőződésüket kifejezni, vitában megvédeni. Fejlesszük a tanulók történelmi időben, térben való tájékozódó, valamint önálló gondolkodási képességét is.

A történelem tanításakor feladatunknak tekintjük a kulcskompetenciák fejlesztését különös tekintettel a szociális és állampolgári kompetenciára, a digitális kompetenciára és a kezdeményezőképeségre és a vállalkozói kompetenciára. Az irodalom, az ének-zene, a művészetek és vizuális kultúra tantárgyakkal együttműködve a történelem tantárgy részt vesz az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kibontakoztatásában is.

Szociális és állampolgári kompetencia

A személyes, értékorientációs, interperszonális, intellektuális, szociális és állampolgári kompetenciák a harmonikus életvitel és a közösségi beilleszkedés feltételei, a közjó iránti elkötelezettség és tevékenység felőli a magatartás minden olyan formáját, amely révén az egyén hatékony és építő módon vehet részt a társadalmi és szakmai életben, az egyre sokszínűbb társadalomban, továbbá, ha szükséges, konfliktusokat is meg tud oldani. Az állampolgári kompetencia képessé teszi az egyént arra, hogy a társadalmi folyamatokról, struktúrákról és a demokráciáról kialakult tudását felhasználva, aktívan vegyen részt a közügyekben.

Ezek megvalósításához alapvető fontosságú az egyénnel, a csoporttal, a munkaszervezettel, a nemek közti egyenlőséggel, a megkülönböztetés-mentességgel, a társadalommal és a kultúrával kapcsolatos alapvető koncepciók ismerete. Kívánatos az európai társadalmak multikulturális és társadalmi-gazdasági dimenzióiban, továbbá a nemzeti kulturális identitás és az európai identitás kapcsolatának megértése. Kialakítandó a személyes előítéletek leküzdésére és a kompromisszumokra való törekvés attitűdje.

Az állampolgári kompetencia a demokrácia, az állampolgárság fogalmának és az állampolgári jogoknak az ismeretén alapul. A kompetencia magában foglalja az aktuális események, valamint a nemzeti, az európai és a világtörténelem fő eseményeinek és tendenciáinak, továbbá a társadalmi és politikai mozgalmak céljainak, értékeinek és politikáinak ismeretét. Idetartozik az európai integráció és az EU struktúráinak, főbb célkitűzéseinek és értékeinek ismerete, valamint az európai sokféleség és a kulturális identitás tudatosítása is.

Az állampolgári kompetencia olyan képességeket igényel mint a közügyekben való hatékony együttműködés, a helyi és a tágabb közösséget érintő problémák megoldása iránti szolidaritás és érdeklődés. Magában foglalja a közösségi tevékenységek és a különböző szinteken—a helyi szinttől a nemzeti és európai szintig—hozott döntések kritikus és kreatív elemzését, a döntéshozatalban való részvételt, elsősorban szavazás útján.

Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

A kezdeményezőképeség és a vállalkozói kompetencia segíti az egyént a mindennapi életben—a munkahelyén is—abban, hogy megismerje tágabb környezetét, és képes legyen a kínáló lehetőségek megragadására. A tudást, a kreativitást, az újításra való beállítódást és a kockázatvállalást jelenti, valamint azt, hogy célkitűzései érdekében az egyén tervek készítését és hajtvégre.

Olyan készségek és képességek tartoznak ide, mint tervezés, szervezés, irányítás, vezetés, delegálás, az elemzés, a kommunikálás, a tapasztalatok értékelése, kockázatfelmérés és –vállalás, egyéni és csapatmunkában történő munkavégzés. A kulcskompetencia fejlesztése során pozitív attitűdöt kell kialakítani a függetlenséggel, a kreativitással és az innovációval szemben. Olyan motivációs bázis megszilárdítására van szükség, mely segíti az egyént céljai elérésében, legyenek azok személyes, másokkal közös és/vagy munkával kapcsolatos célok vagy törekvések.

Digitális kompetencia

A digitális kompetencia felöleli az információs társadalom technológiáinak készségszintű alkalmazását a munka a kommunikáció és a szabadidő terén. Az egyén sajátítsa el az információ felismeréséhez, visszakéréséhez, értékeléséhez, tárolásához, előállításához, bemutatásához és cseréjéhez nélkülözhetetlen ismereteket és készségeket.

A szükséges képességek felölelik az információ megkeresését, összegyűjtését és feldolgozását, a kritikus alkalmazást, a valós és virtuális kapcsolatok megkülönböztetését. Idetartozik a komplex információ előállítását, bemutatását és megértését elősegítő eszközök használata, valamint az internet alapú szolgáltatások elérése, a velük való kutatás. Kiemelten fontos a hír típusú információk kezelése, a hírforrás megbízhatóságának értékelésére és az információ többirányú megerősítésére való igény kialakítása. .

Követelmény

A tanuló

a/ ismerje

- a részletesebb követelményekben /a témákban és altémákban/ megjelölt fogalmakat, tényeket, eseményeket, a hozzájuk tartozó évszámokkal, topográfiai és névadatokkal,
- gazdasági, társadalmi folyamatokat, jelenségeket,
- a jelentősebb eszmei és művészeti irányzatokat, valamint az egyes korok embereinek a mindennapi életét,

b/ tudja

- eseményeket elbeszélni, beszámolni saját - könyvekből, képekből, történetekből, tömegkommunikációs eszközökből, gyűjtőmunkából
- szerzett tapasztalatairól, szóban, írásban és rajzos-képi formában egyaránt,
- véleményét tudja indokolni, álláspontját vitában is megvédeni, ütköztetni,
- a megismert eseményeket időrendbe állítani, egymáshoz kapcsolni, azokat térképről leolvasni, távolságot becsülni és számítani, sőt történelmi kronológiákat és térképeket készíteni is,

c/ értse, hogy

- több szempontból értékelhetjük a az egyes korok, személyek, csoportok cselekedeteit,
- a folyamatosságnak, az értékek őrzésének és a fejlődésnek egyaránt nagy jelentősége van a társadalom életében,

d/ legyen képes

- adott témához információkat gyűjteni, azokat okok és következmények szerint rendezni, kritikusan kezelni,
- egy-egy jelenség változásait hosszabb időszakban végigkísérni, magyarázni,
- összefüggéseket, következtetéseket grafikonokból, statisztikákból megfogalmazni,
- önálló vázlatot írni, olvasmányairól kivonatot, tanári magyarázatról jegyzetet készíteni,
- szöveges és képi információkból származó ismereteit önállóan értelmezni,
- többségi és kisebbségi véleményeket egymással összehasonlítani és értékelni, az utóbbit tolerálni,
- szinkronizmusokban gondolkodni.

Előzmény

1-4. osztályos nem rendszerezett történelmi ismeretek.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés és rendszeres témazáró dolgozatok.

Feltételek

TANKÖNYVEK:

Horváth Péter: Történelem az általános iskola 5. évfolyama számára,
Horváth Péter-Hámori Péter : Történelem az általános iskola 6. évfolyama számára,
Helméczy Máttyás: Történelem az általános iskola 7. évfolyama számára
Helméczy Máttyás: Történelem az általános iskola 8. évfolyama számára,

OLVASÓKÖNYVEK:

Horváth Péter: Az ókor izgalmas világa
Várkonyi Gábor: Történelmi olvasókönyv. Középkor. Kora újkor,
Katona András: Történelmi olvasókönyv. Újkor,
Kovács Gábor: Történelmi olvasókönyv. XX. század.

MUNKAFÜZETEK:

Horváth Péter: Feladatok, rejtvények történelemből 5.
Csepela Jánosné: Feladatok, rejtvények történelemből 6.
Helméczy Máttyás: Feladatok, rejtvények történelemből 7.
Helméczy Máttyás: Feladatok, rejtvények történelemből 8.

TANÁRI SEGÉDLETEK:

Horváth Péter: Útmutató és tanmenetjavaslat az 5. osztályos történelemkönyvhöz,
Pálincás Mihály: Útmutató és tanmenetjavaslat a 6. osztályos történelemkönyvhöz,
Pálincás Mihály: Útmutató és tanmenetjavaslat a 7. osztályos történelemkönyvhöz,
Pálincás Mihály: Útmutató Helméczy Máttyás új nyolcadikos tankönyvéhez,

ATLASZOK:

Képes történelmi atlasz. /Cartographia Kft./
Stiefel történelmi atlasz. /Stiefel Falitérkép Kiadó Kft./

TÉMAZÁRÓK:

Horváth Péter: Témazáró feladatlapok történelemből 5.
Csepela Jánosné: Témazáró feladatlapok történelemből 6.
Helméczy Máttyás: Témazáró feladatlapok történelemből 7.
Helméczy Máttyás: Témazáró feladatlapok történelemből 8.

Történelem 5. osztály

Szerkezet: koncentrikus

Részei

Év eleji bevezetés, ismétlés

Az őskor

Az ókori kelet

Az ókori Görögország

Az ókori Róma

A magyar nép őstörténete

Óraszám

Iskolai: 74 óra

Otthoni: 74 óra

Cél

A történelem alapvető forrástípusainak megismertetése.

Az ember helyének megismertetése a Föld ökológiai rendszerében.

Az őskori történelem alapvető jellegzetességeinek, változásainak megtanítása: zsákmányoló életmód, eszközhasználat, eszközkészítés.

Az időszámítás elméleti és gyakorlati ismereteinek ismétlése, bővítése.

Az élelemtermelés kialakulásának megismertetése.

Az emberi társadalom kialakulásának és az ókori keleti, görög és római államok jellegzetességeinek megtanítása.

A magyar nép őstörténetének megtanítása: az ősmagyarság kialakulása és vándorlása; a vándorló, magyarság élete, honfoglalás és letelepedés.

Követelmény

A tanuló

a./ismerje

- az alapvető történelmi forrástípusokat, legyen tisztában azzal, hogyan vonhatók le ezekből következtetések,
- az emberiség őskorának és ókorának alapvető kronológiai és topográfiai adatait, eseményeit,
- az ókor történelmének híres történeteit,
- a tanult történelmi személyiségek életének legfőbb állomásait, tudja néhány mondatban értékelni szerepüket,

b./ legyen képes

- elmagyarázni, mi a különbség a zsákmányoló és élelemtermelő életmód között,
- annak felismerésére, hogyan hatnak a természeti tényezők, illetve azok változásai az emberi társadalom fejlődésére,
- bemutatni, hogyan bizonyítható régészeti leletekkel az élelemtermelés megindulása,
- meglátni az összefüggéseket és folyamatokat az őskor és az ókori civilizációk, államok, birodalmak között,
- értékelni az őskori és ókori civilizációk jelentős alkotásait és szellemi értékeit azok máig tartó hatását,
- összehasonlítani a korábbi vallásokat a zsidó és keresztény egyistenhittel,
- összevetni ellentétes beállítottságú történelmi forrásokat,

c./ legyen tisztában a történelmi térképek sajátosságaival, tudja elhelyezni a tanult adatokat, eseményeket történelmi térképeken!

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés.

A kronológiai és a topográfiai ismeretek folyamatos szóbeli és alkalmankénti írásbeli ellenőrzése.

Témák végén témazáró dolgozatok vegyes feladatokat tartalmazó feladatlapokkal.

Kiselőadások készíttetése.

Forrásszemelvényekkel végzett közös, majd önálló munka értékelése.

Helytörténeti ismeretek számonkérés

Év eleji bevezetés, ismétlés

Részei

A tantárgy bevezetése, szervezés

A történelem forrásai

Óraszám

Iskolai: 7 óra

Otthoni: 7 óra

Ajánlás

Altémák feldolgozása 6 óra

Összefoglalás 1 óra

Cél

A kronologikusan elrendezett történelem tantárgyának bevezetése.

Azon ismeretek felidézése és bővítése, milyen forrásokból ismerhetjük meg a múltat.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- a történettudomány legfontosabb forrásait,
- különösen a régészet, a nyelvtudomány és az írásos források szerepét

b./ idézze fel az 5-6. osztályban tanult példákat és történeteket az emberiség történetének híres és fontos állomásaitól.

c. legyen képes

- alkalmazni a tanult kronológiai és topográfiai ismereteket.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés.

A tantárgy bevezetése, szervezés

Óraszám

Iskolai: 1 óra

Cél

Év eleji szervezési feladatok.

Ismerkedés a tankönyvvel, atlassszal, egyéb segédeletekkel.

A kötelező és ajánlott felszerelés.

A követelmények ismertetése.

Követelmény

A tanuló ismerje

- a kötelező és ajánlott taneszközöket, segédeleket
- legyen tisztában a tankönyv és egyéb taneszközök használatával: törzs- és kiegészítő anyag elkülönítése, tankönyvi jelölések, függelékek használata.

Tartalom

A kronologikusan elrendezett történelem tantárgyról.

A tankönyv felépítése, szerkezete, jelei, ábraanyagának jellegzetességei. A tankönyvi függelékek használata.

A történelem atlasz jellegzetességei, használata.

Egyéb kötelező - pl. munkafüzet - és ajánlott taneszközök - olvasókönyv, ismeretterjesztő könyvek - bemutatása.

A történelem forrásai

Óraszám

Iskolai: 4 óra

Cél

A történelmi forrás fogalmának kialakítása

A források csoportosítása.

A régész munkája, munkaeszközei. A régészet különleges területei.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- a történettudomány legfontosabb forrástípusait,
- a nyelvtudomány szerepét a történelmi következtetések kialakításában,
- a régész munkájának célját, folyamatát és a régész fontosabb munkaeszközeit;

b./ tudja rendszerezni és besorolni a történelmi forrásokat

- jellegük alapján:
tárgyi,

írott és képi, illetve a
néphagyomány forrásai;

- vagy:
szándékosan létrehozott, illetve
a spontán keletkezett történelmi források,

Fogalmak: történész, történelmi forrás, régész, régészeti leletek, ásatás, kutatóárok, régészeti szerszámok.

Tartalom

A történelem forrásai

Hogyan ismerhetjük meg a múltat?

A források fajtái

A nyelvtudomány szerepe.

Régészet: az "elsüllyedt" történelem

Mivel foglalkozik a régész?

Hogyan dolgoznak a régészek? A régészet különleges területei: repülőről való megfigyelés, tenger alatti régészet.

Értékelés

Folyamatos szóbeli.

Az őskor

Részei

Az ősember élete
A termelés és a társadalom "forradalma"

Óraszám

Iskolai: 10 óra Otthoni 10 óra

Ajánlás

Altémák feldolgozása	7 óra.
Helytörténeti ismeretek	1 óra.
Összefoglalás, témazárás	2 óra.

Cél

Az ember származásának megtanítása.
Az ember helye a Föld ökológiai rendszerében.
Eszközhasználat, eszközkészítés megismertetése.
Zsákmányoló életmód, majd az élelemtermelés megindulásának megtanítása.
Mesterségek, csere, kereskedelem.
Az ősi hiedelemvilág, ősművészet, szertartások ismerete.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- az ember kialakulásának főbb lépéseit,
- az ember első eszközeit,
- az őskori ember életmódjának jellegzetességeit,
- az ősi hiedelemvilágot, a szertartások szerepét,
- az első mesterségek kialakulásának folyamatát, főbb szerszámainak, munkafolyamatait,
- az első településeken élő emberek életmódját,
- a lakhelyéhez legközelebb lévő ősrégészeti kiállítás anyagát;

b./ értse

- a zsákmányolás és élelemtermelés közötti különbséget,
- hogy az első mesterségek szüntelen fejlődése vezetett a mai technika kialakulásához

c./ legyen képes időben és térben - különböző térképeken is - elhelyezni az ember kialakulásának főbb állomásait.

Értékelés

Folyamatos szóbeli értékelés.

Folyamatos ellenőrző-értékelő munka a térképekkel.

Témazáró feladatlap.

Az ősember élete

Óraszám

Iskolai: 4 óra

Cél

Az ember származásának, fejlődésének, szerszámai fejlődésének megtanítása.

Az őskori ember életmódjának, élelemszerzési módjainak elsajátíttatása.

Az őskor kultúrájának megismertetése.

Egy ősrégészeti kiállítás megtekintése.

Követelmény

A tanuló

a./ismerje

- a fejlődéselméletet, a közös ős fogalmát,
- a fejlődés fokozatait testfelépítésben, szerszámkészítésben, élelemszerzésben,
- a horda életmódját, a vadászat módjait,
- a tűzhasználat szerepét, az őskori tűzgyújtási módokat,
- az őskori művészet területeit, a legfontosabb példákat,
- az őskori temetkezési szokásokat,
- a lakóhelyéhez legközelebb eső őstörténeti kiállítás anyagát;

b./értse,

- hogy az ember része a természetnek, ugyanakkor vannak csak rá jellemző testi és szellemi tulajdonságai,
- a jégkorszak hatását az őskori ember életmódjára,
- az ősművészet feltételezett céljait;

c./ tudja történelmi térképeken megmutatni a főbb őskori régészeti lelőhelyeket

Fogalmak: ősember, kőkor, szakóca, kovakő, obszidián, okker, horda, jégkorszak, varázslat, szertartás, Vértesszőlős.

Tartalom

A történelem kezdete

- az őskori ember
- őskori szerszámok, eszközök

Az őskori ember életmódja: táplálkozás, lakhely.

A jégkorszak. A tűzhasználat és tűzgyújtás.

Az ősművészet: szobrok, rajzok, barlangfestmények. A temetkezés. A hiedelemvilág.

Helytörténeti óra: őstörténeti kiállítás.

Értékelés

Folyamatos szóbeli.

A termelés és a társadalom "forradalma"

Óraszám

Iskolai: 4 óra

Cél

Az élelemtermelés korai eljárásainak és szerszámainak megtaníttatása.

Az első mesterségek kialakulási folyamatának bemutatása.

A társadalom fejlődésének, az első földművelő közösségek helyének, jellegzetességeinek megismertetése.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- a földművelés és állattenyésztés kialakulásának folyamatát, szerszámainak fejlődését, az első földművelő közösségek kialakulásának helyét,
- a fazekasság, szövőipar és kovácsmesterség kialakulásának folyamatát, első szerszámainak,
- az első falvak és városok jellegzetességeit,
- az öntözéses földművelés folyamatát, eszközeit;

b./ értse

- a termelés fejlődésének hatását a társadalom fejlődésére,
- a termelésből származó többlet komplex hatását;

c./ készség szinten tudja használni az adott korok térképeit: nagy folyók, települések.

Fogalmak: csatorna, gát, zsilip, vízemelő, ásóbot, kapa, ásó, eke, szántás, sarló, háziasítás, karám, fazekasság, fonás, szövés, fémolvasztás, bronzkor, vaskor, munkamegosztás, olvasztókemence, öntőforma, vályog, felesleg,

Kronológia: Kr. e. kb. 10 ezer és 3 ezer között.

Tartalom

Az élelemtermelés megindulása a jégkorszak után

- csiszoltkő-korszak,
- a földművelés és az állattenyésztés kialakulása,
- a megtelepedett életmód: falvak és városok,
- az első kézműves mesterségek kialakulása,
- a felesleg felhasználása, a közös ügyek megszervezése, az első államok.

Értékelés

Folyamatos szóbeli.

A térképeken végzett munka értékelése. Tájékozódás vaktérképen.

Az ókori kelet

Részei

Az időszámítás

Az első ókori keleti államok

Távol-kelet: India és Kína

A Közel-Kelet népei

Óraszám

Iskolai: 14 óra

Otthoni: 14 óra

Ajánlás

Altémák feldolgozása 12 óra.

Összefoglalás, témazárás 2 óra.

Cél

Az időszámítással kapcsolatos ismeretek felidézése és bővítése.

Az első ókori keleti államok - Mezopotámia, Egyiptom, AsszírIA - történelme főbb állomásainak megtanítása.

A legfontosabb távol-keleti államok - India, Kína - megismertetése.

A közel-keleti terület - Fönícia és Palesztina - ókori történelmének megtanítása.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- az időszámítás fogalmát, rendszerét, egységeit,
- az ókori keleti államok népeit, földrajzi adottságait: folyók, tengerpart stb.
- történelmük főbb eseményeit,
- az ókori keleti írásformákat és a hangjelölő írás megjelenését;

b./ értse

- hogyan függ össze egy terület gazdasága és társadalma a földrajzi jellegzetességeivel,
- milyen hasonlóságok és különbségek voltak az ókori keleti államok gazdaságában, társadalmában, kultúrájában és vallásában.
- az írás megjelenésének fontosságát a történelemben, a hangjelölő írás kialakításának jelentőségét;

c./ legyen képes

- egyszerűbb ókori keleti szövegekkel dolgozni,
- a tanult topográfiai ismereteket megmutatni különböző térképeken.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés a kronológiai és topográfiai ismeretek felhasználásával.

A térképeken végzett munka ellenőrzése.

A forrásokkal végzett munka számonkérése.

Tájékozódás vaktérképeken.

Téma végén témazáró dolgozat.

Az időszámítás

Szerkezet: párhuzamos

Óraszám

Iskolai: 1 óra

Cél

Az időszámítással kapcsolatos ismeretek bővítése.

Az időszámítás jelentősége az ókor kezdetén.

Az időszámítás egységei, évszámírási módok.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- a keresztény időszámítás lényegét,
- a történelem korszakait;

b./ értse,

- hogy mi a kapcsolat az időszámítás megjelenése és az első államok kialakulása között,
- hogy milyen nehézségekkel járt az év hosszának és az időszámítás kezdetének meghatározása,
- hogy a megszokott - keresztény - időszámítás mellett lehetnek és léteznek más időszámítási rendszerek; c./ tudja alkalmazni
- az időszámítás egységeit: év, évtized, évszázad, évezred, emberöltő,
- évszázad és évezred szerinti besorolásban az 5-6. osztályban tanult eseményeket,
- a Kr. e. és Kr. u. fogalmakat,
- a római számjegyeket,
- az időszalagot.

Fogalom: a keresztény időszámítás kezdete, évtized, évszázad, évezred, emberöltő, római számok, a történelem korszakai.

Tartalom

Az időszámítás kezdete: a természet megfigyelése.

Első államok - naptárkészítés.

Az év hosszának meghatározása.

Az időszámítás kezdőpontja. A keresztény időszámítás.

Az időszámítás egységei: év, évtized, évszázad, évezred, emberöltő.

A római számok.

A történelem korszakai: őskor, ókor, középkor, újkor, jelenkor.

Értékelés

Az altéma után szóbeli, esetleg rövid írásbeli számonkéréssel.

A továbbiakban lehetőleg minden téma/altéma kapcsán alkalmazva szóban és írásban.

Az első ókori keleti államok

Óraszám

Iskolai: 5 óra

Cél

A mezopotámiai történelem fontos szakaszainak megtanítása: a sumér városállamok kora és a Babiloni Birodalom.

AsszírIA megismertetése.

Az Egyiptomi Birodalom kialakulásának, fejlődésének megtanítása.

Az egyiptomi mindennapi élet, ünnepek és kultúra jellegzetességeinek ismerete.

Néhány mezopotámiai és egyiptomi forrás feldolgozása.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- Mezopotámia jellegzetességeit, történelmének szakaszait,
- a mezopotámiai termelés sajátosságait, a városállamok szerkezetét,
- Mezopotámia kultúráját,
- AsszírIA jellegzetességeit,
- az Egyiptomi Birodalom kialakulását, társadalmát, kultúráját,

b./ tudja

- megkülönböztetni a sumér városállamok és a Babiloni Birodalom korszakát kronológiailag, valamint az állam jellegzetességeit illetően,

- megkülönböztetni az alapvetően termelő államokat, mint Mezopotámia és Egyiptom a főleg zsákmányszerzőktől, mint Asszíria,
- használni a történelem atlasz megfelelő térképeit, c./ legyen képes
- értelmezni egy-két egyiptomi és mezopotámiai szöveget,
- tanári segítséggel alapvető következtetések levonására a forrásokból,
- megítélni az első államok létrejöttének jelentőségét az emberiség történetében.

Fogalmak: sumérek, toronytemplom, Babilón, szabadok, félszabadok, rabszolgák, adórszolgátság, törvény, ékírás, Alsó-Egyiptom, Felső-Egyiptom, tartomány, fáraó, dinasztia, piramis, múmia, többistenhit írnok, hieroglifa,

Kronológia: Kr. e. 3000-2500; Kr. e. 2900 körül, Kr. e. 1792-1750

Személyek: Hammurapi, Ménész

Tartalom

Mezopotámia.

A városállamok kora. A városállamok jellegzetességei.

Miből származott Mezopotámia gazdagsága?

Hammurapi törvényoszlopa, a mezopotámiai kultúra.

Asszíria.

Egyiptom.

A birodalom kialakulása.

A társadalom: fáraó, az előkelők, az írkok szerepe, a köznép. Később kevés rabszolga.

Egyiptomi életmód.

Kézművesipar, tudományok, művészetek, vallás.

Öltözködés, játék, sport.

Hogyan építették a piramisokat?

Értékelés

Folyamatos szóbeli, térképekkel és időszalaggal.

Feltételek

Forráselemzéshez pl. az Ókor c. olvasókönyvből: Hadijelentés a Kadesi csatáról (26. old.); A holttest bebalzsamozása (30. old.) és Részletek Hammurapi törvényeiből (46. old.)

Távol-kelet: India és Kín

Óraszám

Iskolai: 3 óra

Cél

Megtanítani India és Kína ókori történelmének legfontosabb állomásait.

Megértetni a távol-keleti társadalmak és vallások jellegzetességeit.

A legismertebb ókori keleti írásfajták megismertetése.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- az ókori India történelmének szakaszait, az Indiába bevándorló népeket,

- az ókori indiai mezőgazdaság jellegzetességeit,
- a kasztrendszer és a hindu vallás lényegét, Buddha szerepét,
- az ókori Kína mezőgazdaságának és iparának legfőbb jellegzetességeit,
- a legfontosabb ókori keleti írásfajtákat: hieroglif írás, ékírás, kínai írás, b./ értse
- a vallás és a társadalom felépítésének kapcsolatát,
- az árasztásos földművelés lényegét,
- azt, hogyan függ össze az írás formája azzal, milyen eszközzel milyen anyagra írtak,
- miért "forradalmi" változás a hangjelölő írás megjelenése.

Fogalmak: monszun, rádza, hinduizmus, buddhizmus, maharádza, kasztrendszer, lélekvándorlás, hunok

Kronológia: Kr. e. 1500 körül, Kr. e. 500 körül, Kr. e. III. század

Személyek: Asóka, Buddha, Első Császár,

Tartalom

Az ókori India:

- az Indus-menti városok,
- árja bevándorlás, vashasználat, gyapottermelés,
- a monszun jellegzetességei,
- királyságok - rádza, Asóka: egyesítés - maharádza,
- kasztrendszer, lélekvándorlás, Buddha élete.

Kína:

- mezőgazdaság: rizs, búza, tea,
- árasztásos földművelés,
- Sárga-folyó, Kék-folyó, csatornahálózat,
- ipari találmányok,
- egyesítés - Első Császár, Nagy Fal,

Ókori keleti írások:

- mit írtak az ősi írásokkal,
- mire, mivel írtak: Mezopotámiában, Egyiptomban, Kínában?
- a hangjelölő írás megjelenése.

A Közel-Kelet népei

Óraszám

Iskolai: 3 óra

Cél

A közel-keleti területek jellegzetességeinek megtanítása.

Az ókori föníciai és palesztinai történelem legfontosabb adatainak és eseményeinek megtanítása.

Bibliai alapismeretek: Ószövetség.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- az ókori Fönícia gazdaságának jellegzetességeit: a kereskedelem és halászat szerepét,
- az ókori Palesztina történelmének legfontosabb szakaszait,
- a Biblia részeit, kulturális, vallási és történelmi jelentőségét,
- legalább három-négy bibliai történetet;

b./ értse

- a közvetítő kereskedelem szerepét, jelentőségét,

- az egyistenhit lényegét;
c./ tudja
- összehasonlítani a korábban tanult vallásokat a zsidó egyistenhittel!

Fogalmak: Kánaán, Palesztina, Biblia, Ószövetség, Újszövetség, zsidók, zsidó vallás, egyistenhit, Édenkert, özönvíz.

Kronológia: Kr. e. 1000 körül

Személyek: Ádám és Éva, Káin és Ábel, Noé, Ábrahám, Mózes, Dávid és Salamon, próféták.

Tartalom

Fönícia:

- halászat, kereskedelem: a "tenger fuvarosai",
- közvetítő kereskedelem: szárazföldi és tengeri utak találkozása,
- kereskedelem saját árukkal: cédrus, tölgyfa, üveg, bíbor;
- városállamok, hangjelölő írás.

Palesztina:

- a zsidó nép története, vándorlása,
- városállamok, Kr. e. 1000 körül Izrael állam,
- a Biblia, mint Szent Könyv: a világ vallási magyarázatát adja, a zsidó nép ókori történetének legfontosabb forrása.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés a tanult kronológiai és topográfiai adatok felhasználásával.

Feltételek

Biblia, vagy egy bibliai történeteket tartalmazó szöveggyűjtemény.

Az ókori Görögország

Részei

- A görög világ kialakulása
- A poliszok. A perzsa háborúk
- A görög csoda. Nagy Sándor birodalma

Óraszám

Iskolai: 15 óra Otthoni: 15 óra

Ajánlás

- Altémák feldolgozása 13 óra.
- Összefoglalás, témazárás 2 óra.

Cél

- A görög vallás jellegzetességeinek és a mitológia legismertebb történeteinek megtanítása.
- A hellén népek bándorlásának, a poliszrendszer kialakulásának megismertetése.
- Athén és Spárta jellemzése.
- Az athéni demokrácia kialakulásának és a görög-perzsa háborúk történetének megismertetése.
- A görög világ tudományának és művészetének megtanítása.
- Nagy Sándor hódításainak és a hellénizmus jellemzőinek elsajátíttatása.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- az ókori görög vallás jellegzetességei
- a görög történelem legfontosabb szakaszait,
- a poliszok fejlődésének eltérő útjait,
- Nagy Sándor birodalmát,

b./ értse,

- milyen összefüggés van a Balkán-félsziget és az égei-tengeri szigetvilág földrajzi környezete és a görög poliszrendszer kialakulása között,
- a demokrácia működésének alapjait,
- hogy milyen hatást gyakorolt a hellenizmus a kultúra fejlődésére,

c./ tudja

- kifejteni, miben és miért különbözött Athén és Spárta,
- összehasonlítani az athéni demokráciát a mai demokrációkkal

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés a kronológiai és topográfiai ismeretek felhasználásával.

A térképeken végzett munka ellenőrzése.

A forrásokkal végzett munka számonkérése.

Tájékozódás vaktérképeken.

Kiselőadások készítése.

Téma végén témazáró dolgozat.

A görög világ kialakulása

Óraszám

Iskolai: 3 óra

Cél

A görög vallás jellemzői. A legfőbb istenek megismertetése.

A trójai háború története a hőskölteményben és a valóságban.

A bevándorló görög népcsoportok ismerete, krétai és mükénéi kor.

A városállamok jellemzőinek ismerete.

Az olümpiák jellegzetességeinek megtanítása.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- a görög sokistenhit jellemzőit, a jóslat szerepét a görög vallásban,
- a trójai háború homéroszi történetének rövid vázát,
- a Balkán-félsziget domborzati jellemzőit, legfőbb mezőgazdasági terményeit,
- Mükéné szerepét a görög történelemben,
- a polisz jellemzőit,
- az olümpiai rendezvények eseménysorát;

b./ értse

- a mondák és mítoszok forrásértékét,
- a Balkán-félsziget felszínének szerepét a poliszrendszer kialakulásában,
- a mükénéi kultúra pusztulásának okát,

- hogy mi a kapcsolat a görög vallás és az olümpiai rendezvények között;
c./ tudja
- "jellemezni" a legfontosabb olümposzi isteneket,
- röviden, de élményszerűen ismertetni az olümpiai rendezvények egy-egy szakaszát!

Fogalmak: Hellász, Trója, mítosz, mitológia, sokistenhit, Olümposz, hellének, akhájok, dórok, jónok, Íliász, Odüsszeia, hősköltemény, polisz, olümpiai játékok, Marathón, sztadion, babérkoszorú

Személyek: Zeusz, Pallasz Athéné, Aphrodité, Minosz, Homérosz, Schliemann

Kronológia: Kr. e. 2. évezred, Kr. e. 1200 körül, Kr. e. 776.

Tartalom

A görög vallás

- sokistenhit, emberformájú istenek, az olümposzi istenek,
- a trójai háború,
- jóshelyek, jóslatok

A görög történelem első szakasza

- Kréta, Mükéné,
- a poliszok kialakulása,

Az olümpiák.

Értékelés

Folyamatos szóbeli a kronológiai és topográfiai adatokkal.

A poliszok. A perzsa háborúk

Óraszám

Iskolai: 6 óra

Cél

Megtanítani athén történelmének kezdeteit, az ipar, mezőgazdaság és kereskedelem szerepét.

A spártai társadalom különleges jellegének megismertetése.

A görög-perzsa háború kitörésének oka, a háború szakaszai.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- Athén és Spárta legfőbb jellegzetességeit: fogalkozási ágak, hétköznapi élet, ünnepek, iskola,
- az Athéni demokrácia kialakulásának folyamatát,
- a perzsa háborúk legfőbb eseményeit;

b./ értse

- az athéni demokrácia és a spártai államszervezet legfontosabb különbségeit,
- a perzsa háborúk kitörésének és a görögök győzelmének legfontosabb okait;

c./ tudja

- a térképen megmutatni a megismert poliszokat, a perzsa háborúk eseményeit,
- értékelni a perzsa háborúk történetét és az athéni demokráciát,
- térképvázlatra rajzolni a perzsa háborúk főbb eseményeit;

d./ legyen képes értelmezni egyszerűbb korabeli görög szövegeket, és tudjon belőlük következtetéseket levonni.

Fogalmak: jónok, ezüstpénz, amphora, oszlopcsarnok, arisztokraták, népgyűlés, démosz, demokrácia, dórok, helóták, körülakók, szabad spártai polgárok, szabadságharc, spártai nevelés, vaspénz, vének tanácsa, közfelkiáltás, gyalogság, lovasság, közelharc, falanx, háromevezősoros hajó, flotta, katonai szövetség
Kronológia: Kr. e. VI. sz.; Kr. e. 490; Kr. e. 480.

Személyek: Homérosz, Dareiosz, Miltiadész, Hérodotosz, Xerxész, Leónidász.

Tartalom

A "dicső Athén"

- athén helye, lakói,
- mivel foglalkoztak az athéniak?,
- hétköznapiak és ünnepek,
- az athéni iskola,
- az athéni demokrácia kialakulásának folyamata.

Sárta, a katonai állam

- a spártai állam létrejötte,
- a törvények,
- a nevelés.

A perzsa háborúk

- a Perzsa Birodalom felemelkedése, ellentétei Hellással,
- a marathóni csata,
- felkészülés a második háborúra, belpolitikai ellentétek Athénban,
- a thermopülai és a szalamiszi csaták.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés a kronológiai és topográfiai adatok felhasználásával.

Feltételek

Például az Ókor című szöveggyűjteményből:

A marathóni csata (85. old.),

Athén előkészületei a perzsák fogadására (90. old.),

A szalamiszi ütközet (93. old.).

A görög csoda. Nagy Sándor birodalma

Óraszám

Iskolai: 4 óra

Cél

A perzsák felett aratott győzelem hatásának megtanítása.

Az athéni demokrácia működése.

Az athéni "kulturális csoda".

Annak megtanítása, hogyan emelkedett fel Makedónia, mit jelent a hellenizmus kultúrája.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- a népgyűlés szerepét az V. századi Athénban,
- a teljes jogú athéni polgárok körét és döntési lehetőségeiket a közéletben,
- a déloszi szövetség eredeti - és megvalósult - célját, valamint azt, milyen feszültség támadt ebből,
- a legfontosabb athéni műemlékeket, ezek jellegzetességeit,

- a görög színház jellegzetességeit,
- a görög tudomány nagy eredményeit,
- Hellász belső meggyengülésének okait, a peloponnészoszi háború hatását,
- a makedón birodalom felemelkedésének okait, a birodalom szervezetét és kiterjedését,
- a hellenizmus kulturális hatását;

b./ értse

- mi a különbség a sorsolás és szavazás, valamint a cserépszavazás között,
- miért volt lényeges a mapidij intézménye,
- hogy a rabszolgák igen különböző helyzetben voltak,
- mi volt Hellász belső háborújának oka,
- hogyan hatott a hellén és a keleti kultúra egymásra;

c./ tudjon véleményt alkotni

- az első demokratikus államszervezet jelentőségéről, megértve ennek korlátait is,
- a déloszi kincstár javainak felhasználásáról,

d./ tudja a történelmi atlaszban és falitérképen megmutatni a tanult topográfiai adatokat.

Fogalmak: teljes jogú polgár, cserépszavazás, politika, napidij, Akropolisz, Parthenón, cella, oszlopcsarnok, filozófia, makedónok, makedón falanx, összgörög szövetség

Kronológia: Kr. e. V. sz.

Személyek: Periklész, Pheidiász, Mürón, Hippokrastész, Hérodotosz, Nagy Sándor

Tartalom

Athén a háborúk után

a népgyűlés szerepe nő,

kik és milyen módokon dönthetnek a népgyűléseken államügyekben?

a társadalom:

teljes jogúak és családtagjaik,

idegenek,

rabszolgák.

Periklész korának műveltsége

a déloszi szövetség, a déloszi kincstár,

az Akropolisz,

a görög színház,

tudományok

Nagy Sándor birodalma

Hellász belső háborúja,

Makedónia felemelkedése,

Nagy Sándor birodalma,

a görög és keleti műveltség egymásra hatása.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés a topográfiai és kronológiai adatokkal.

Feltételek

Ókor - Történelmi olvasókönyv egyes szemelvényei, forráselemzésre. Például:

- A spártai nevelés (78. oldal);
- A marathóni csata (85. old.);
- Periklész és az athéni demokrácia (96. old.) stb.

Az ókori Róma

Részei

- A köztársaság kora
- A császárság fénykora
- A kereszténység elterjedése
- Pannonia. A Nyugat-Római Birodalom bukása

Óraszám

Iskolai: 18 óra Otthoni: 18 óra

Ajánlás

Altémák feldolgozása	15 óra.
Helytörténeti ismeretek feldolgozása	1 óra.
Összefoglalás, témazárás	2 óra.

Cél

- Annak megtanítása, hogyan vált Róma városállamból birodalommá.
- A köztársaság virágkorának és válságának megértése.
- Társadalomról, államszervezetről, hadseregről és a mindennapi életről.
- A császárkor főbb eseményeinek megtanítása.
- Róma és a provinciák. Pannónia.
- A kereszténység kialakulásának és elterjedésének megismertetése. Jézus életének ismerete az evangéliumok alapján.
- Népvándorlás megtanítása. Az antik világ felbomlásának megértése.

Követelmény

A tanuló:

a./ ismerje

- Róma történelmének szakaszait,
- hogy miért és milyen lépésekben terjeszkedett Róma,
- a köztársaság korának államszervezetét,
- a köztársaság válságának okait,
- a császárság államszervezetét és történetének főbb eseményeit,
- a kereszténység kialakulását és elterjedését,
- a főbb római emlékeket hazánkban,
- a Nyugatrómai Birodalom bukásának okait
- a lakóhelyéhez legközelebb eső pannóniai helytörténeti kiállítás anyagát;

b./ tudja értékelni

- Róma és a provinciák kapcsolatát, ennek előnyös és hátrányos oldalaival együtt
- a kereszténység elterjedésének jelentőségét,
- a római tudomány és kultúra máig tartó hatását;

c./ legyen képes

- térképen megmutatni Róma terjeszkedésének fő állomásait,
- szinkronban látni a görög és római történelmet,
- szinkronban látni a Római Birodalom és a kereszténység történetét,
- római kori írott forrásokból következtetéseket levonni,
- ellentétes beállítottságú római forrásokat ütköztetni.

Értékelés

- Folyamatos szóbeli feleltetés a kronológiai és topográfiai ismeretek felhasználásával.
- A térképeken végzett munka ellenőrzése.
- A forrásokkal végzett munka számonkérése.
- Tájékozódás vaktérképeken.
- A legközelebbi pannóniai kiállítás anyagának ismerete.
- Téma végén témazáró dolgozat.

A köztársaság kora

Óraszám

Iskolai: 4 óra

Cél

- Megtanítani Róma eredetmondáját, valamint az állam történelmének valóságos kezdeteit.
- Megismertetni a köztársaság államszervezetét és terjeszkedésének lépéseit.
- Megértetni és megtanítani, miért nem tudták a növekvő birodalmat a köztársaság államszervezetével kormányozni.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- Róma korai történelmének eseményeit,
- a hódító háborúk főbb lépéseit,
- a köztársaság államszervezetét, legfőbb tisztviselőit,
- a római vallás jellemzőit,
- a köztársaság válságának külső és belső okait;

b./ értse,

- a régi római mondák forrásértékét,
 - a különbséget a királyság és köztársaság között,
 - a görög és római vallás hasonlóságait és különbségeit,
 - hogy miért vált nehezen kormányozhatóvá a birodalom a Kr. e. első századra;
- c./ legyen képes a térképeken megmutatni a hódító háborúk főbb eseményeit;

Fogalmak: Itália, latinok, szenátus, patrícius, nemzetség, Forum Romanum, etruszok, szabinok, köztársaság, népgyűlés, konzul, Karthágó, plebejus, punok, csapóhíd, provincia, légio, gladiátor,

Kronológia: Kr. e. 753, Kr. e. 510 körül, Kr. e. 264 - Kr. e. 202, Kr. e. 146., Kr. e. 73 - Kr. e. 71.

Személyek: Romulus és Remus, Superbus, Mucius Scaevola, Hannibál, Scipio, Spartacus,

Tartalom

A város alapítása

- a monda szerint,
- a valóságban.

A királyság vége. Partíciusok és plebejusok közjogi harca.

A terjeszkedő Róma.

A köztársaság virágkora.

A római vallás.

A pun háborúk.

A köztársaság válsága:

- rabszolga felkelések,
- a tönkrement parasztság elégedetlensége,
- külső támadások,
- belső politikai harcok,
- a kalózok támadásai.

Értékelés

Folyamatos szóbeli felelet a topográfiai és kronológiai adatokkal.

A császárság fénykora

Óraszám

Iskolai: 5 óra

Cél

A császárság államszervezetének megtanítása.

Annak megértetése, miért hozott viszonylagos békét az egyeduralom.

Ismeretszerzés és forráskritika korabeli források felhasználásával.

A birodalmi méretű gazdasági egység működésének megértetése.

Római kultúra.

A mindennapi élet bemutatása korabeli források segítségével.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- a császárság kialakulásának eseményeit,
- a császárság államszervezetét, hadseregét,
- a főbb provinciákat, katonai és gazdasági jelentőségükkel,
- a birodalmi egység biztosítékait: helyi közigazgatás, utak, határvédelem,
- a római építészeti jellegzetességeit, és legfőbb alkotásait,
- a római tudomány és irodalom legfőbb eredményeit;

b./ értse

- hogyan hatott Róma példája a provinciákban, valamint hogyan fejlesztették Rómát a provinciák;

c./ tudjon

- korabeli forrásrészletekből önállóan következtetéseket levonni,
 - összehasonlítani két ellentétes beállítottságú forrást
- d./ legyen képes a történelmi atlaszban és a falitérképen megmutatni

- a birodalom kialakulásának főbb szakaszait,
- a fontosabb provinciákat,
- a fontosabb utakat,

Fogalmak: polgárháború, zsoldoshadsereg, triumvirátus, veterán, limes, germánok, pergamen, prém, borostyánkő, boltív, kupola, amfiteátrum, törvény előtti egyenlőség, nyilvános tárgyalás, Aquincum;

Kronológia: Kr. e. 44. III. 15, Kr. e. 31 - Kr. u. 14.,

Személyek: Julius Caesar, Octavianus = Augustus, Antonius, Pompeius, Néró, Plinius, Livius, Tacitus, Horatius, Cicero.

Tartalom

A császárság megteremtése: az államszervezet átalakítása, a hadsereg szerepe.

A Római Birodalom legnagyobb kiterjedése idején.

a provinciák,
a római kultúra terjedése,
úthálózat, birodalmi belkereskedelem,
az egyeduralom veszélyei
Róma város fénykora:
építészeti alkotások,
tudomány és irodalom,
a szónoklás művészete.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés a topográfiai és kronológiai adatokkal.
Annak ellenőrzése, tud-e egymásnak ellentmondó forrásokat ütköztetni

A kereszténység elterjedése

Óraszám

Iskolai: 3 óra

Cél

A kereszténység születésének és elterjedésének megismertetése.
A keresztényüldözések okának megértetése.
A keresztény vallás legfőbb tanításainak megismertetése.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- Júdea provincia helyzetét a császárság elején,
- Jézus életét az evangéliumok alapján,
- a kereszténység Palesztinán kívüli elterjedését, Pál apostol szerepét ebben,
- a keresztény egyház kialakulásának folyamatát,
- a türelmi rendeletet,
- a főbb keresztény ünnepek eredetét;

b./ értse,

- hogy melyek voltak a kereszténység elterjedésének legfontosabb okai,
- hogy miért üldözték a római hatóságok kezdetben a keresztény monoteizmust,
- hogy Jézus a kereszténység tanításaitól függetlenül is történelmi személy volt;

Fogalmak: keresztények, kereszténység, Betlehem, Názáret, Újszövetség, evangélium, megváltó, utolsó vacsora, Golgota, feltámadás, apostol, mártír, pap, püspök, pápa, Konstantinápoly, szabad vallásgyakorlat.

Kronológia: Kr. e. I. sz., Kr. u. 30, 313.

Személyek: Jézus, Messiás, Mária, József, Heródes, apostolok, Pilátus, Szent Pál, Nagy Konstantin.

Tartalom

Palesztina az időszámításunk kezdetén.
Jézus élete az evangéliumok alapján.
Első keresztény gyülekezetek.
Keresztényüldözések.
Az egyház kialakulása.
Az egyház és a birodalom változó kapcsolata - a türelmi rendelet.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés a topográfiai és kronológiai ismeretek felhasználásával.

Pannónia. A Nyugat-Római Birodalom bukása

Óraszám

Iskolai: 3 óra

Cél

Pannónia provincia jellegzetességeinek megtanítása.
A korszak helytörténeti ismereteinek megtanítása.
A birodalmi válság okainak és jelenségeinek bemutatása.
Nyugatróma bukása végső okainak megismertetése.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- Pannónia provincia jelentőségét a birodalom számára,
- a provincia kiterjedését, főbb városait, a két fő útvonalat,
- az itt termelt terményeket,
- a római közigazgatási rendszert,
- a provincia főbb régészeti emlékeit: Aquincum, útmaradványok, sírkövek
- a hellenizmus vallási hatásának emlékeit: Ízisz-templom, Mithrasz-szobor,
- A Római Birodalom hanyatlásának okait:
 - külső: barbár támadások, hosszú - nehezen védhető - határ
 - belső: a császári hatalom meggyöngyülése, a katonák beavatkozásnak a politikába, munkaerőhiány,
- az ideiglenes megoldásokat
- a bukás közvetlen okát

b./ értse

- Pannónia provincia jelentőségét a birodalomban
- hogy a válság tényezői hogyan gyengítették a Római Birodalmat,
- c./ tudja különböző térképeken megmutatni a kettéosztott birodalom belső határát, a két fővárost, valamint Pannónia főbb városait és útjait,
- d./ legyen tájékozott az altéma helytörténeti vonatkozásaiban.

Fogalmak: barbár, őrtorony, Aquincum, hadi út, germánok, népvándorlás, szabad földbérlet, hun törzsszövetség.

Kronológia: I. század, 395, 451, 476.

Személyek: Augustus, Claudius, Nagy Konstantin, Diocletianus, Attila.

Tartalom

Pannónia provincia

szerepe

a közlekedésben,
katonailag,
gazdaságilag.

Élet a pannóniai városokban,

Pannónia régészeti emlékei

Vallási emlékek

A Nyugatrómai Birodalom bukása

a birodalom meggyengülésének külső és belső okai,
a birodalom kettéosztása,
a bukás közvetlen oka: germán támadások.
Helytörténeti óra: pannóniai örökségünk.

A magyar nép őstörténete

Részei

A magyar nép eredete és vándorlása
A honfoglalás

Óraszám

Iskolai: 12 óra Otthoni: 12 óra

Ajánlás

Altémák feldolgozása	6 óra.
Forráselemzés	1 óra.
Összefoglalás, témazárás	2 óra.
Év végi összefoglalás	3 óra.

Cél

A magyarság eredetére vonatkozó mondák feldolgozása.
A magyarság kialakulásának megtanítása.
A vándorló magyarság életének megismertetése.
A honfoglalás és letelepedés tényeinek és mondáinak megtanítása.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- a magyarság eredetét a hun-magyar mondakör alapján,
- a magyar nép eredetére vonatkozó tudományos álláspontot,
- a vándorlás okát és főbb állomásait,
- a honfoglalás távolabbi és közvetlen okait,

b./ értse

- a magyar őstörténet forrásainak ellentmondásosságát,
- a vándorlás hatását a magyar nép összetételére, társadalmára, műveltségére és életformájára,
- hogy a honfoglalás előre eltervezett katonai akció és ugyanakkor menekülés is volt egyszerre,
- a honfoglalás jelentőségét,

c./ ismerjen alapvető írásos forrásokat a magyar őstörténet tárgyából.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés a kronológiai és topográfiai ismeretek felhasználásával.
A térképeken végzett munka ellenőrzése.
A magyar őstörténetre vonatkozó forrásokkal végzett munka számonkérése.
Tájékozódás vaktérképeken.
Téma végén témazáró dolgozat.

Feltételek

Egy magyar őstörténettel foglalkozó szöveggyűjtemény.

A konkrét példák forráshelye:

A magyarok elődeiről és a honfoglalásról.

Szerk.: Györffy György, Bp. 1986.

A magyar nép eredete és vándorlása

Óraszám

Iskolai: 4 óra

Cél

A magyar nép eredetmondájának és eredetének megtanítása.

A vándorló életmód megismertetése és a vándorlás állomásainak megtanítása.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- a magyar mondavilág a magyar nép eredetéről, vándorlásáról szóló történeteit, valamint azt,
- mit tanít erről a kérdésről a nyelvtudomány,
- az uráli őshaza valószínű helyét, az innen való szétvándorlás okát, idejét és irányát,
- a vándorlók életmódját,
- a vándorló magyarok társadalmának szerkezetét;

b./ értse,

- hogy egy nép legrégebb története és nyelvének őstörténete nem feltétlenül azonos,
- miért kezdődött el a vándorlás,
- hogy a nomadizálás összetett és kifinomult rendszer,
- a vérszerződés, azaz a törzsszövetség létrejöttének jelentőségét;

c. legyen képes a tanult topográfiai ismereteket a térképeken megmutatni

Fogalmak: eredetmonda, nyelvrokonság, nemzetség, krónika, bolgárok, székelyek, finnugor - urali - nyelvek, őshaza, vogul, osztják, nomád állattartás, jurta, solymászat, nagycsalád, törzs, besenyők, türkök, Árpád-ház, vérszerződés, Etelköz, törzsszövetség, fejedelem, tarsolylemez, szablya, táltos.

Kronológia: Kr. e. 3000 körül, Kr. e. 1000 - Kr. e. 500, VIII-IX. sz.

Személyek: Hunor és Magyar, Anonymus, Belár, Csaba királyfi, Biborbanszületett Konstantin, Nyék, Megyer, Kürtgyarmat, Tarján, Jenő, Kér, Keszi, Álmos, Árpád

Tartalom

A csodaszarvas monda.

A nyelvtudomány következtetése.

Az uráli őshaza.

Élet a sztyeppén:

- a nomád pásztorkodás,
- az "Ősi Magyarország",
- nagycsalád, nemzetség, törzs,
- az ősi magyar hitvilág

Levédia és Etelköz.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés a kronológiai és topográfiai adatokkal.

Tájékozódás vaktérképen.

Önálló térképészeti készítés.

Feltételek

Györfly: i. m.

- a csodaszarvas- monda : 183-184. old.
- hadszervezet és taktika : 108-114. old.
- Levédia, a kabarok, Etelköz : 118- 120. old.
- vérszerződés : 132-140. old.
- a honfoglalás előtti harcokról: 84-89. old.

A honfoglalás

Óraszám

Iskolai: 3 óra

Cél

A honfoglalás távolabbi és közelebbi okainak és előzményeinek megtanítása.

A honfoglalás katonai eseményeinek megismertetése.

A honfoglalás jelentősége.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

– honfoglalás tudományosan elfogadott tényeit és vitás kérdéseit;

b./ értse,

– milyen távolabbi okok miatt esett a magyar törzsszövetség vezetőinek választása a Kárpát-medencére,

– milyen közvetlen okok vezettek a honfoglaláshoz,

– a honfoglalás jelentőségét;

c./ tudjon önállóan értelmezni és feldolgozni honfoglalás korabeli forrásokat.

Fogalmak: Vereckei hágó, germánok, avarok, szlávok, besenyők, gyepű, székelyek

Kronológia: IX. sz. vége, 895-900.

Személyek: Árpád, Szvatopluk, Levente

Tartalom

A Kárpát-medence lakói a honfoglalás előtt.

A honfoglalás előtti harcok.

A honfoglalás eseménytörténete.

A honfoglalás alapvető forrásainak feldolgozása.

Értékelés

Folyamatos szóbeli felelet a kronológiai és topográfiai adatok felhasználásával.

Feltételek

Györfly: i. m. :

– a morva fejedelemségről : 122. old.

– a honfoglalásról : 145-148. old.

– 188-189. old.

Történelem 6.osztály

Részei

- A feudalizmus korai és virágzó szakasza
- A feudalizmus első szakasza hazánkban
- A feudalizmus virágkora hazánkban
- A feudalizmus bomlása
- Magyarország a kora újkorban

Óraszám

Iskolai: 74 óra Otthoni: 74 óra

Cél

- A középkor gazdasági,társadalmi, művelődési viszonyainak, szakaszainak, folyamatának megismertetése.
Az Európán kívüli világ és kultúrák érintőleges bemutatása a középkor bizonyos időpontjaiban. A kora újkor jellemzőinek feltárása.
A magyar nép történetének megtanítása a honfoglalástól a szatmári békééig.
Hazánk európai helyének és helyzetének alakulása a különböző időszakokban.
A történelmi folyamatok, összefüggések megláttatása, az események, tények, kronológiai és topográfiai adatok és készségek elsajátíttatása.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- a középkorral és a kora újkorral kapcsolatos - a részletes követelményekben szereplő - fogalmakat, adatokat, tényeket
- a magyar történelem eseményeit 896-1711 között
- a topográfiai és kronológiai adatokat
- a kor meghatározó személyiségeit
- a fejlődés folyamatait, szakaszait
- az összefüggéseket az egyetemes és magyar történelem között
- a középkor jelentős alkotásait,anyagai és szellemi kultúráját
- a történelmet alkotó ember mindennapi életét az adott korszakban

b./ értse

- a történelmi fejlődés folyamatosságát /késő római és kora középkori, a középkor és kora újkori, az egyetemes és magyar történelem között/
- a kor jeles történelmi nagyjainak szerepét
- hogy a személyek és csoportok cselekedeteit helyzetük, érdekük és az adott szituáció hogyan befolyásolja

c./ legyen képes

- ismereteket meríteni statisztikai táblázatokból, grafikonokból, törvényrészletekből,forrásokból
- véleményt mondani történelmi-társadalmi jelenségek okairól és következményeiről
- beszámolót, kiselőadást tartani
- összefüggéseket magyarázni, következtetéseket levonni
- gyűjtőmunkát végezni, tablót, tematikus vázlatot, időrendi táblázatokat készíteni
- történelmi időben és térben tájékozódni.

Értékelés

- Folyamatos szóbeli feleltetés
- Statisztikai táblázatok, diagramok elemzése

Topográfiai feladatok megoldása

Kiselőadások értékelése

Gyűjtőmunkák elvégzése

Tesztlapos adatellenőrzések

Témazáró feladatlapok

Feltételek

Szabó Péter: Történelem /Nemzeti Tankönyvkiadó, 1994./

Csepela Jánosné: Feladatok, rejtvények történelemből /Segédlet a tananyag feldolgozásához/Nemzeti Tankönyvkiadó, 1996.

Stiefel történelmi atlasz

A feudalizmus korai és virágzó szakasza

Részei

A feudalizmus korai szakasza

Az érett középkor

Óraszám

Iskolai: 20 óra

Ajánlás

A témakör 20 órája az alábbiak szerint osztható:

Tanév eleji ismétlés:	4 óra
Altémák	14 óra
Összefoglalás	1 óra
Témazáró	1 óra

Cél

Az V-XV. század gazdaság-, társadalom- és művelődéstörténeti anyagának megtanítása. A fejlődés szakaszainak /korai, érett, kései/ folyamatának, íveinek megrajzolása. Az "európai történelem" és a korszakhoz tartozó fogalmak megalapozása/és elsajátítása/.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- a feudalizmus fogalmát, kialakulását, szakaszolását
- a korai középkor római eredetét, gazdasági rendszerének kialakulását
- a hűbériség jellemzőit, a Frank Birodalom sajátosságait
- a virágzó középkori Európa gazdasági életét /földművelés, ipar, kereskedelem, technikai fejlődés/
- az egyház szerepét a feudális államok kialakulásában és életében,
- a társadalom alapvető csoportjait /tagozódását/
- a kronológiai és topográfiai adatokat,
- a kor művelődéstörténeti jellemzőit.

b./ értse

- a korai és virágzó szakasz azonos és eltérő jellemzőit
- a történelmi fejlődés folytonosságát.

c./ legyen képes

- kapcsolatot teremteni az ókori és a középkori történelmi ismeretei között
- összehasonlításokat és csoportosítást végezni
- művészettörténeti ismereteit a történelmi korszakkal összekapcsolni
- /tantárgyi koncentráció/

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleletek

Didaktikus rajzok, ábrák, statisztikai adatok elemzése

Térképolvasás, tájékoztató feladatok

Témazáró feladatlap

A feudalizmus korai szakasza

Óraszám

Iskolai: 7 óra

Cél

A kora középkor gazdasági jellemzőinek és társadalmi tagolódásának bemutatása.

A folyamatosság érzékeltetése-a késő római történelem a korai középkor csírája - az egyes történelmi korszakok között.

Az egyház szerepének megvilágítása a feudális államok létrejöttében.

Európa új arculatának, államainak megtanítása.

A feudalizmus=hűbéri társadalom fogalom megalapozása

Követelmény

A tanuló

a./ismerje:

- a Kelet-Római Birodalom helyébe lépő Bizánci Birodalom kialakulását
- az uradalmak kialakulási folyamatát, lakóit és gazdálkodását
- a hűbériség kialakulását és jellegét
- a Frank Birodalom létét
- az egyház a kora középkorban betöltött szerepét és súlyát

b./ értse

- a feudalizmus fogalmát és tartalmát,
- a hűbériség kialakulásának folyamatát
- az egyház szellemi és gazdasági tevékenységének jelentőségét

c./ legyen képes

- térképvázlaton ábrázolni a X-XI. századi Európa államait,
- könyvtári gyűjtőmunkát végezni megadott témában /pl. szerzetesek és kolostorok/
- tematikus rajzot készíteni megadott témákról/a társadalom tagozódása, átalakuló osztályok, az uradalom stb./

Fogalmak: ikon, Korán, kalifa, Mekka, jobbágytelek, földesúr, jobbágy, robot, szolgáltatások, önálló gazdálkodás, hűbéri lánc, pápa, püspök, remete, kolostor, apáca, szent, egyházzszakadás, Pápai Állam, Német-római Császárság.

Kronológia: V-X. század, 800

Személyek: Mohamed, Nagy Károly.

Tartalom

Bizánc és az arab hódítás

- Ókori birodalomból középkori birodalom - Bizánc
 - A kereszténység megosztottsága
 - Az iszlám, kialakulása, tanításai és a hódítás
- Az uradalmak
- Az uradalmak és gazdálkodásuk
 - A jobbágyság kialakulása és az önellátó gazdálkodás
- A hűbériség
- Hűbérbirtok, hűbérúr-hűbéres, hűbéri lánc
 - A lovagság és az egyházi hatalom
- A Frank Birodalom
- Nagy Károly - Új államok Európában
- Az egyház szerepe a művelődésben
- Az egyház szervezete - A szerzetesek - Az eretnekek

Értékelés

- Folyamatos szóbeli feleletek
- Sémarajz készítése
- Tájékozódás vaktérképen, ill. térképvázlat készítése

Az érett középkor

Óraszám

Iskolai: 7 óra

Cél

A feudalizmus virágkorának /érett középkor X-XIII. század, késő középkor XIV-XV. század/ bemutatása maga változatosságában, gazdagságában és sokoldalúságában /gazdaság, társadalom, művelődés/

Követelmény

A tanuló

a./ismerje:

- a lovagság fogalmát, életmódját, eszmerendszerét, tevékenységét békében és háborús körülmények között
- a falusi élet jellemzőit, a mezőgazdasági művelési módokat és a technikai fejlődés mibenlétét,
- a városok felvirágzásának feltételeit, lakóit és jogállását
- a kézműipar és kereskedelem fejlődését
- a középkor művészeti stílusait: román, gót, reneszánsz.

b./ értse - a virágzó feudalizmus fogalmát

- a gazdasági életben bekövetkezett átalakulásokat a korai szakaszhoz képest.

c./ legyen képes

- megmagyarázni, hogy a termelők érdekeltté válása hogyan hatott a termelésre,
- összehasonlításokat végezni /pl. városok és falvak élete/
- rajzos vázlatot készíteni az építészeti stílusokról
- értelmezni az új fogalmakat
- megadott országokat falitérképen és atlaszban megmutatni

Fogalmak: királyi udvar, lovagi erények, zarándok, keresztes hadjáratok, feudalizmus, Szentföld, szerzetesrendek, ereklye, kódex, kiközösítés, eretnek, inkvizíció, pénzdó, zsellér, nyomásos gazdálkodás, céh, árutermelés, városi jogok, önkormányzat, polgármester, pénzverési jog, pénzváltó, gótika, humanizmus, reneszánsz.

Kronológia: X-XV. század

Személyek: Gutenberg

Előzmény

Középkor, kora újkor/A városi polgárjog, A város rendje

Tartalom

A lovagság

- A lovagok eszményei, rendjei, életmód, a lovagi kultúra.
- A keresztes hadjáratok.

A földművelés új munkaeszközei és módszerei.

A városok és kézművesség.

- A városok kialakulása és jogaik.
- A céhek. - Új találmányok.

A középkori kereskedelem

- Az alkalmi kereskedelemtől a vásárokgig.
- A pénzgazdálkodás és a távolsági kereskedelem.

A kormányzás új módszerei

A középkor művészeti stílusai

A feudalizmus bomlásának csírái

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés

Forráselemzés

Feladatalapos ellenőrzés /művészetek/

A feudalizmus első szakasza hazánkban

Részei

A magyarok társadalma és élete

Az államalapítás

Harc a külső és belső ellenséggel

Szent László és Könyves Kálmán

Az Aranybulla és kora

A tatárjárás és az ország újjáépítése

Óraszám

Iskolai: 14 óra

Otthoni: 14 óra

Ajánlás

Magyar történelmi ismétlés 1 óra

altémák 10 óra

helytörténet-múzeum 1 óra

Összefoglalás-témazáró 2 óra

Cél

A X-XIII. századi Magyarország gazdasági, társadalmi, esemény- és művelődéstörténeti fejlődésének megtanítása.

Az önálló államiság kialakulásának és megerősödésének bemutatása.

A korabeli Magyarország Európába való beilleszkedése.

Követelmény

A tanuló

a./ismerje:

- a feudális gazdaság és társadalom Magyarországon a X-XIII. században alakult ki, kb. fél évezreddel később, mint a nyugat-európai területeken. - a fejlődés nem egyenes vonalú, hátráltató és segítő tényezők határozzák meg irányát és idejét.

b./ értse

- hogy a kereszténység felvétele, a feudális társadalom kialakulása elkerülhetetlen történelmi szükségszerűség volt
- Magyarország és a nyugat-európai feudális államok fejlődésének, jellemzőinek hasonlóságát és különbözőségét.

c./legyen képes

- ismereteit önállóan és összefüggően szóban kifejezni
- önállóan vázlatot készíteni
- a kötelező kronológiai és topográfiai adatokat időszalagon és vaktérképen elhelyezni
- egyszerű forrásokat, képeket, didaktikus rajzokat elemezni.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleletek

Tényanyag /személyek, kronológia, topográfia/ tesztalapos ellenőrzése

Térképelemzés

Forráselemzés

Múzeumi feladatlap vagy helytörténeti kutatómunka

A magyarok társadalma és élete

Óraszám

Iskolai: 2 óra

Cél

A honfoglalástól az államalapításig terjedő korszak gazdasági és társadalmi jellemzőinek, a kiűtkeresés kudarcának, valamint az átalakulás szükségességének megtanítása.

A honfoglaló magyarság európai beilleszkedésének feltétele a nomád életmód helyett a földművelésre áttérés, a kalandozások lezárása.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- a letelepedő magyarság gazdasági életének és társadalmi felépítésének jellemzőit, a vagyoni egyenlőtlenségek meglétét
- a kalandozó hadjáratok célját, sikereinek és kudarcának okait
- a vereség helyszíneit, időpontjait és következményeit

b./ értse

- a letelepedő magyar társadalom prefeudális jellegét
- a kalandozó hadjáratok kudarcának okait.

c./ legyen képes;

- konkrét esetben megítélni, hogy a változás fejlődést jelent-e
- önálló véleményt mondani társadalmi-történelmi jelenségek okairól és következményeiről
- különbséget tenni a nagy világtörténelmi korok és a hazai történelem korszakai között

Fogalmak: szabad harcosok, fejedelmi udvar, kalandozás, zsákmányszerző hadjáratok

Kronológia: X. század; 955.

Személyek: Böles Leo

Előzmény

A magyar nép őstörténete OKI96NTKTÖ 7.6

Tartalom

A X. századi magyar társadalom.

A honfoglalók élete, lakóhelye, a régészeti emlékek.

Zsákmányszerző hadjáratok.

A magyarok harcmódora.

A augsburgi vereségek.

Értékelés

Folyamatos szóbeli számonkérés.

Tájékozódás vaktérképen.

Képzősszehasonlítás, azonosságok és különbségek.

Az államalapítás

Óraszám

Iskolai: 2 óra

Cél

A 997-1038 közötti időszak tényeinek, fogalmainak és fő folyamatának megtanítása. Géza fejedelem és István király államalapító tevékenysége: a feudális magyar állam megszervezése, a kereszténység felvétele népünk fennmaradásának, az európai népek és államok sorába való beilleszkedésnek az alapfeltétele volt.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- Géza fejedelem és I. István szerepét és jelentőségét a feudális magyar állam megalapításában,
- a fejedelmi hatalom megerősítésének folyamatát,
- a vármegyerendszer kiépítését, a kereszténység felvételét és annak jelentőségét,
- I. István törvényeinek lényegi elemeit,
- az állam- és egyházszervezés tényeit.

b./ értse

- hogy a keresztény magyar állam megszervezése a függetlenség feltétele, egyetlen lehetséges útja és biztosítása volt,
- hogy a törzsfők leverése, a kereszténység terjesztése, a törvényhozás és a vármegyerendszer kiépítése csak együttesen biztosíthatták a feudális állam megalapítását.

c./ legyen képes:

- indokolni, mi a szerepe személyeknek egy-egy esemény, helyzet kialakulásában
- személyek, helyzetek, események, intézmények bemutatására

Fogalmak: a kereszténység felvétele, tized, magyar keresztény királyság, Szent Korona, egyházszervezet, püspökség, királyi vármegyék, gyepü, várispán, várjobbágy, királyi tanács, ispán, nádor.

Kronológia: 1001. január 1., 997-1038.

Személyek: Géza, István, Koppány

Tartalom

Géza fejedelem és az államszervezés kezdetei
István küzdelme a hatalomért
A keresztény királyság megalakulása
A keresztény királyság megszervezése /vármegyék, egyházszerzés/
Az államalapítás korszakos jelentősége

Értékelés

szóbeli számonkérés
didaktikus rajz készítése
tájékozódás vaktérképen

Feltételek

Emberek és századok/I. István törvénykönyveiből

Harc a külső és belső ellenséggel

Óraszám

Iskolai: 1 óra

Cél

Az 1038-1077 közötti időszak kül- és belpolitikai eseményeinek, tényeinek, fő folyamatainak megtanítása.
A fiatal magyar állam fejlődése nem egyenes vonalú, a folyamatot pogánylázadások, trónviszályok és külső támadások hátráltatják.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- az I. István halálát követő évtizedek trónviszályait,
- a kereszténység ellen fellángoló pogánylázadások okait,
- a német támadások okát, ürügyét
- a topográfiai adatokat.

b./ értse

- a "rég" és az "új" rend fogalmát, különbözőségét,
- a pogánylázadások leverése, a kereszténység erőteljes terjesztése, az egyházi törvények szigorú betartatása az új rendet védelmezte
- a német befolyás meggátolása erősítette Magyarország önállóságát.

c./ legyen képes

- használni az atlaszokat
- beszámolót tartani az ifjuúsági irodalomból vett részletek alapján

Fogalmak: pogánylázadás, német hódítók

Személyek: Vata, János, Aba Sámuel, Zotmund

Tartalom

Trónviszályok I. István halála után
Pogánylázadások
Harc a német hódítók ellen /Vértes, Pozsony/

Értékelés

folyamatos szóbeli számonkérés
tájékozódás kontúrtérképen
tanulói beszámoló/kiselőadás

Szent László és Könyves Kálmán

Óraszám

Iskolai: 1 óra

Cél

Az 1077 és 1116 közötti időszak eseményeinek, tényeinek, fogalmainak és összefüggéseinek megtanítása.
A növekvő katolikus Magyarország véglegesen Európához csatlakozik.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- Szent László és Könyves Kálmán uralkodásának idejét, eseményeit
- a feudális rend megszilárdítása érdekében tett intézkedéseiket
- az uralkodók külpolitikai lépéseit

b./ értse

- miért erősítették László és Kálmán intézkedései a feudális rendet,
- milyen szerepet játszott az egyház és a királyi hatalom a feudális rend megszilárdításában.

c./ legyen képes

- történelmi jelenségeket, azok okait és következményeit összehasonlítani.

Fogalmak: szabad költözködés, a magántulajdon védelme, bíráskodás, bírói testület, Erdély, vajda, bán, székelyek, szászok

Személyek: I. László, Könyves Kálmán

Tartalom

I. László és Könyves Kálmán belpolitikája.

I. László és Könyves Kálmán külpolitikája

A törvénykezési gyakorlat.

Értékelés

Rendszerezés, csoportosítás /írásbeli/

Az Aranybulla és kora

Óraszám

Iskolai: 1 óra

Cél

Az 1116-1235 közötti magyar történelmi tények, fogalmak és folyamatok megtanítása.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- III. Béla jelentőségét a magyar írásbeliség megteremtésében

- II. András birtokadományozó politikáját és következményeit
- az Aranybulla kiadásának idejét, körülményeit és tartalmát.

b./ értse

- a birtokadományozások következményeit
- az Aranybulla jelentőségét.

c./ legyen képes

- szöveges információkból származó ismereteket önállóan értelmezni

Fogalmak: kancellária, birtokadományozás, nemesek adómentessége, nádor, bán, vajda

Kronológia: 1222

Személyek: III. Béla, II. András

Tartalom

III. Béla és II. András

A vármegyerendszer bomlása

Az Aranybulla

Értékelés

Szóbeli feleletek

Sémaraajz /vagy applikációs vázlat/ készítése és elemzése

Feltételek

Középkor, kora újkor/András a Szentföldön; András Bánk bán merényletéről

Emberek és századok/I.: A nemesi előjogok magyar Aranybullája

A tatárjárás és az ország újjáépítése

Óraszám

Iskolai: 3 óra

Cél

A tatár támadás előzményeinek /a király és a nagybirtokosok szembekerülése az országot válságba sodorta/, történetének és következményeinek, valamint a "második honalapítás" folyamatának megtanítása.

Az Árpád-kor műveltségének, kultúrájának, művészetének áttekintése.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- az eseménytörténetet
- IV. Béla a tatárjárás előtt, alatt és után végzett kül- és belpolitikai tevékenységét, intézkedéseit
- az Árpád-ház fogalmát, kiemelkedő uralkodóit
- az Árpád-kori műveltség központjait, román építészeti emlékeit, az első magyar nyelvemlékeket.

b./ értse

- hogy miben rejtőzik a tatárok sikereinek oka
- hogyan alakul át IV. Béla politikája.
- a királyi hatalom gyengülésének és a nagybirtokosok erősödésének kölcsönhatását.

c./ legyen képes

- egy ország területváltozásait leolvasni a térképről
- megmutatni a topográfiai adatokat
- önállóan gyűjtött képekből összeállítást, tablót készíteni /pl. az Árpád-kor művészeti emlékei/

Fogalmak: "második országalapítás", kunok, Muhi, Árpád-ház kihalása, oklevél, krónika, legenda

Kronológia: 1235-1270, 1241, 1241-1242, 1301.

Személyek: Batu, IV. Béla, III. András Anonymus

Tartalom

A Mongol Birodalom terjeszkedése

A királyi hatalom a XIII. század első felében

Felkészülés a tatár támadásra - a muhi csata

A csatavesztés következményei

A "második" honalapítás /benépesítés, új birtokpolitika, várak és városok, katonaállítás/

Az Árpád-ház kihalása

Az első nyelvemlékek /Tihanyi alapítólevél, Halotti beszéd, Ómagyar Mária-siralom, legendák/

A román építészet emlékei /Ják, Ócsa, Lébény/

Feltételek

Középkor, kora újkor/Az ország helyreállítása, Várak építése

A feudalizmus virágkora hazánkban

Részei

Az Anjou-kor

Zsigmond és kora

A Hunyadiak kora

A Jagellók

Óraszám

Iskolai: 17 óra

Otthoni: 17 óra

Ajánlás

Altémákra 13 óra

Múzeum-helytörténet 1 óra

Összefoglalás-témazáró 3 óra

Cél

Magyarország XIV-XVI. századi eseménytörténetének, az Anjouk, Zsigmond, a Hunyadiak és a Jagellók korának megtanítása.

A gazdasági virágzás, bemutatása.

A belpolitikai változások, a meghatározó törvények megismertetése.

A török ellenes harcok áttekintése.

A korszak fejlődési ívének megrajzolása, a "virágzó szakasz" bizonyítása.

A magyar történelem adott szakaszának "behelyezése" az egyetemes történelmi korszakba.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- a kor kronológiai és topográfiai adatait, fogalmait
- Károly Róbert és Nagy Lajos bel- és külpolitikáját, az Anjou kor gazdaságát
- Luxemburgi Zsigmond uralkodási jellemzőit, városfejlesztő intézkedéseit
- a török ellenes harcok kronológiáját, Hunyadi János történelmi szerepét

- Hunyadi Mátyás uralkodását, hatalmának tartalmát és jellegét, a központosítási törekvéseket
 - a Jagellók uralmát és annak hatását az ország életére
 - a Mohácshoz vezető külső és belső okokat
 - a feudalizmus "virágzó szakasza" fogalmát
- c./ legyen képes
- a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezni,
 - az egyes uralkodók tevékenységét szóban és írásban bemutatni /kiemelten Zsigmond és Mátyás/

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleletek
Térképmunka
Tesztlapos tényanyag ellenőrzés
Témazáró feladatlap

Az Anjou-kor

Óraszám

Iskolai: 3 óra

Cél

Az Árpád-ház kihalását követő tartományúri hatalom hátrányos jellegének, majd a kialakuló új királyi hatalom eredményeinek bemutatása.

Az Anjou-kor gazdasági fejlődésének, társadalmi változásainak megtanítása.

Atlaszok segítségével a bel- és külpolitikai eseménytörténet áttekintése.

Annak bizonyítása, hogy a kiskirályi hatalom felszámolása után az Anjou-kor gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődése Magyarországot Közép-Európa egyre jelentősebb államává teszi.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- a legerősebb "kiskirályokat"
- Károly Róbert küzdelmét a tényleges királyi hatalom megteremtéséért /új tisztségviselők, hadseregreform/
- Károly Róbert gazdasági intézkedéseit /városfejlesztés és típusai, a természeti adottságok kiaknázása - bányászat, aranyforint -, külkereskedelem fejlesztése -vámpolitika -/
- Károly Róbert diplomáciai tevékenységét
- I. Lajos trónra kerülését és "kettős királyság"-át, hódító hadjáratait
- 1351-es törvényeit
- a korszak kulturális fejlődésének bizonyítékait /lovagi élet, gótika/

b./ értse

- miért volt káros az országnak a kiskirályok uralma
- miért áll a társadalom számottevő része Károly Róbert mellé
- hogyan segíti elő az Anjou-ház kormányzása az ország tekintélyének növelését

c./ legyen képes

- az 1351-es törvények(et elemezni)ből a lényegét kiemelni
- a lovagi kultúra sajátosságait, a gótika stílusjegyeit /képek, metszetek segítségével/ bemutatni.

Fogalmak: kiskirály, bandérium, aranyforint, kapuadó, ősiség, kilenced, úriszék, pallosjog, visegrádi királytalálkozó, Temesvár, Képes Krónika.

Kronológia: 1308-1342, 1351.

Személyek: Károly Róbert, Csák Máté, Nagy Lajos, Kálti Márk, Kolozsvári testvérek.

Tartalom

A tartományurak hatalma
Károly Róbert küzdelme a királyi címért, majd a királyi hatalomért.
Az új hatalom megszervezése
A gazdasági élet újjászervezése
Külkapcsolatok fejlesztése: a visegrádi királytalálkozó.
Az 1351-es törvények
I. Lajos külpolitikája
Kultúra és művelődés az Anjou-korban.

Értékelés

Szóbeli feleletek
Képválogatás

Feltételek

Középkor, kora újkor olvasókönyv/Magyarország 1308-ban
Károly Róbert harcai a koronáért
A bányabér /urbura/ reformja
A kapuadó
Királyi oltalomlevél
A visegrádi kongresszus
Az 1351-es törvények

Zsigmond és kora

Óraszám

Iskolai: 2 óra

Cél

Luxemburgi Zsigmond trónrakerülésének, a hatalom birtoklásáért folytatott küzdelmének bemutatása. Katonai reformjának és külpolitikájának vázolása, az ország állapotának jellemzése uralma idején. /Az erdélyi parasztfelkelés okainak, lefolyásának és eredményének ismertetése/

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- Zsigmond trónrakerülésének körülményeit, módját
- a Zsigmond-kori gazdasági és kereskedelmi fejlődést
- a katonai reform lényegét, az ország erősítése érdekében tett intézkedéseket

b./ legyen képes

- Zsigmond uralkodásának legfontosabb eseményeiről vázlatot készíteni
- térképen megmutatni és/vagy bejelölni a legfontosabb helyszíneket
- a gazdasági fejlődés tényeit - térképvázlatok elemzésével - bizonyítani.

Fogalmak: mezőváros, szabad királyi város, bányaváros, végvári vonal, végvárak, telekkatonaság

Személyek: Luxemburgi Zsigmond, Mária

Tartalom

Zsigmond trónra kerülésének körülményei, harca a hatalomért

Zsigmond katonai reformja
Zsigmond gazdasági intézkedései, városfejlesztő tevékenysége

Értékelés

Szóbeli feleletek
Kronológikus vázlat készítése /szöveges vagy időszalagos/
Térképmunka

Feltételek

Emberek és századok I./: A budai polgárok törvényei

A Hunyadiak kora

Óraszám

Iskolai: 5 óra

Cél

A török veszélyt elhárító Hunyadi János történelmi szerepének, tetteinek, az ország függetlenségének biztosítása érdekében tett intézkedéseinek bemutatása.

Hunyadi Mátyás uralkodásának megtanítása: a központosított királyi hatalom ismérveinek, a török ellen és a német-római császári címért folytatott harcainak áttekintése.

A magyar kultúra és a reneszánsz művészet Mátyás idején.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje:

- a török hadszervezetet
- a török ellenes harcok folyamatát /1440-1456/
- Hunyadi János kormányzóságát
- a nándorfehérvári diadal előzményeit, lefolyását és hatását
- Hunyadi Mátyás trónra kerülésének körülményeit
- a királyi hatalom megszilárdítása érdekében tett intézkedéseit /országos méltóságok "újraosztása", új hivatalszervezet, gazdasági intézkedések, fekete sereg stb./
- az uralkodó török ellenes harcait és nyugat felé irányuló hadműveleteit, azok jellegét
- a reneszánsz stílus jellemzőit

b./ értse:

- Hunyadi János történelmi szerepét az ország függetlenségének biztosításában
- a központosított hatalom jellegét
- miért Mátyás uralma a középkori magyar állam csúcspontja?

c./ legyen képes

- helyes kronológikus sorrendben elbeszélni és térképen bemutatni a törökellenes harcokat /kiemelten a nándorfehérvári diadal/
- értékelni Mátyás törekvéseit.

Fogalmak: szultán, Oszmán Birodalom, kormányzó, Nándorfehérvár, központi hivatalok, Corvina, zsoldos sereg, fekete sereg.

Kronológia: 1456, 1458-1490.

Személyek: I. Ulászló, Hunyadi János, V. László, Hunyadi László

Tartalom

A török terjeszkedés, hadszervezet

A Jagellók Magyarország trónján.

Hunyadi János a törökellenes harcok élén

A nándorfehérvári győzelem.

Hunyadi Mátyás uralkodása a középkori magyar állam fénykora /Mátyás központosítási törekvései, hadszervezete, külpolitikája/

Hunyadi Mátyás, a művészetpártoló - a reneszánsz Magyarországon

Értékelés

Szóbeli feleletek.

Applikációs vázlat készítése

Didaktikus ábrák elemzése

Portrékészítés

Képösszehasonlítások /török és magyar hadsereg/

A törökkel vívott csaták ábrázolása vaktérképen.

Mátyás külpolitikájáról térkép-vázlat készítése

A Jagellók

Óraszám

Iskolai: 3 óra

Cél

A Jagellók korának megvilágítása. Az elégedetlenség bemutatása, a Dózsa-féle parasztháború eseménytörténetének vázolója. II. Lajos uralmának, a mohácsi csata előzményeinek, lefolyásának megtanítása és további következményeinek jelzése.

Követelmény

A tanuló

a./ismerje: II. Ulászló trónra kerülését

- a központosított hatalom szétesésének folyamatát
- a parasztság helyzetét
- a Dózsa-féle parasztfelkelés előzményeit, okait, lefolyását és megtorlását,
- az ország II. Lajos alatti helyzetét
- a mohácsi csatavesztés okait és lefolyását.

b./ legyen képes

- Mátyás államának széthullását bemutatni
- a témáról didaktikus rajzot készíteni
- az 1514-es parasztháború eseménytörténetét elbeszélni és térképen megmutatni
- a mohácsi csata előzményeit, lefolyását, főszereplőit bemutatni.

Fogalmak: főnemes, köznemes, zsellér

Kronológia: 1526.

Személyek: II. Ulászló, Dózsa György, II. Lajos, Tomori Pál.

Tartalom

II. Ulászló uralma hazánkban.

- Az ország állapota Mátyás halála után, a királyi hatalom gyenülése.
- A társadalom tagozódása

Parasztháború 1514-ben.

- Dózsa György a keresztes hadak élén.

- A parasztháború kirobbanása és lefolyása.
 - A megtorlás.
- A mohácsi vész /1526/
- Nándorfehérvár eleste. A külpolitikai helyzet változásai.
 - Az ország állapota a török újbóli támadása idején.
 - A mohácsi csata.

Feltételek

Emberek és századok/: Az 1514-es törvények

A feudalizmus bomlása

Részei

A földrajzi felfedezések és következményei
Az első polgári államok

Óraszám

Iskolai:	8 óra	Otthoni:	8 óra
----------	-------	----------	-------

Ajánlás

Altémákra	6 óra
Összefoglalás, témazáró	2 óra

Cél

A kora újkor változásainak áttekintése. A nagy földrajzi felfedezések előzményeinek, lefolyásának és következményeinek bemutatása. A XVI-XVII. századi vallási küzdelmek rendszerezése. Az első polgári államok létrejöttének megtanítása.

Követelmény

A tanuló

a./ismerje

- a nagy földrajzi felfedezések előzményeit, következményeit, topográfiáját és kronológiáját
- az újkor mibenlétét
- a reformáció irányzatait s az ellenreformáció jelentőségét
- a polgári államok születését

b./értse

– az újkor fogalmát

c./ legyen képes

- összefüggésvázlatot készíteni ok-okozati viszonyokról
- történelmi személyek portréját elkészíteni
- térképekről önállóan ismereteket szerezni

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés
Térképelemzések
Kiselőadások
Témazáró feladatlap íratása

A földrajzi felfedezések és következményei

Óraszám

Iskolai: 3 óra

Cél

Az Újvilág felfedezésének lehetőségét, lefolyását és fontosságát megtanítani.

Megvilágítani a tőkés gazdaság és társadalom, a világkereskedelem kialakulásának csíráit. Jellemezni az egyház változásait az átalakuló világban.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- a felfedezések okaitörténetét és a felfedezőket
- a felfedezések európai hatásait /új növények, pénzforgalom, új világkereskedelmi útvonal/
- (a felfedezett területek sorsát), a gyarmatosítás lefolyását és módszereit
- a manufaktúraipar fogalmát, kialakulásának következményeit
- a reformáció irányzatait
- az ellenreformáció és a barokk jellegzetességeit

b./ értse

- a tőkés gazdálkodás kibontakozásának jeleit
- az összefüggést a felfedezések és a gazdaság és társadalom átalakulása között
- a reformáció és ellenreformáció hatását az oktatásra és az anyanyelv fejlődésére

c./ legyen képes

- térképről ismereteket gyűjteni /a felfedező útja, gyarmatbirodalmak, az amerikai indián kultúrák, az európai vallási irányzatok stb./
- hasonlóságokat és különbségeket keresni, összehasonlításokat végezni /céh-manufaktúra, a reformáció irányzatai, művészeti stílusok/

Fogalmak: gyarmatosítás, azték, inka, manufaktúra, tőkés, reformáció, református egyház, ellenreformáció, jezsuiták, barokk.

Kronológia: 1492, 1517

Személyek: Kolumbusz Kristóf, Amerigo Vespucci, Vasco da Gama, Magellán, Luther Márton, Kálvin János, Giordano Bruno, Galilei, Kepler, Kopernikusz, Newton

Tartalom

Amerika és az Indiába vezető tengeri út felfedezése

- A felfedezések okai, tudományos és technikai feltételei
- A felfedezők: Kolumbusz, Amerigo Vespucci, Magellán, Vasco da Gama utazásai
- A felfedezések következménye: a gyarmatosítás

A felfedezések gazdasági és társadalmi hatása

- a felfedezések hatása Európa gazdasági életére
- a manufaktúraipar kialakulása és a világkereskedelem

A reformáció

- Luther, Kálvin és Münzer irányzata
- Az ellenreformáció és a barokk

Értékelés

Szóbeli feleletek

Beszámoló az önálló gyűjtőmunkáról

Térképelemzés

Az első polgári államok

Óraszám

Iskolai: 3 óra

Cél

A parlamentáris monarchia születési folyamatának megtanítása. A polgári hatalom és állam fogalmának megvilágítása.

Követelmény

A tanuló

- a./ ismerje
 - az első polgári köztársaság: Hollandia megalakulását
 - az angol forradalom jellegét
 - az alkotmányos királyság jellemzőit
- b./ értse
 - az angol parlament és a király közötti ellentét okait
 - a parlamentáris monarchia jelentőségét
- c./ legyen képes
 - ok-okozati összefüggéseket gyűjteni
 - történelmi személyekről portrét készíteni /Cromwel/

Fogalmak: Németalföld, polgári állam, vallásháború, anglikán egyház, parlament

Kronológia: 1609, 1640, 1689.

Személyek: I. Károly, Cromwell

Tartalom

A németalföldi szabadságharc

- a fegyveres küzdelem
- Hollandia megalakulása

Az angol forradalom

- Anglia a középkori Európában /áttekintés/
- a szembenálló felek és erőviszonyaik
- a parlament összehívása, háború a király ellen
- a köztársaság és Cromwell
- az alkotmányos királyság

Európa keleti része a polgári államok születése idején

Értékelés

Szóbeli feleletek

Kiselőadás

Feltételek

Középkor, kora újkor/A Lord Protector

Magyarország a kora újkorban

Részei

A három részre szakadt ország

Az ország egyesítéséért ...

A hazáért és szabadságért

Óraszám

Iskolai: 17 óra

Otthoni: 17 óra

Ajánlás

Altémák feldolgozására	12 óra
Összefoglalás, témazáró	2 óra
Helytörténet-múzeum	1 óra
Tanév végi rendszerezés	2 óra

Cél

A magyar történelem 1526 és 1711 közötti szakaszának megtárgyalása, az eseménytörténet, a kiemelkedő történelmi személyek életszerű bemutatása és tevékenységük megtanítása.

Magyarország sorsának ábrázolása a tovább terjeszkedni szándékozó Török

Birodalom és az országra nehezedő Habsburg Birodalom között.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- az ország két, illetve három részre szakadásának okait, lefolyását és körülményeit
- a végvári harcok történetét és jelentőségét
- az erdélyi fejedelmek által vezetett Habsburg-ellenes mozgalmak eredményeit
- Erdély "aranykorá"-t
- Zrínyi Miklós nemzeti politikáját
- A török kiűzésének körülményeit és következményeit
- A Rákóczi-szabadságharc okait, menetét és vereségének okait

b./ értse

- a korszak történelmi folyamatait
- a széttagoltság következményeit, az egyesítésre irányuló mozgalmak és küzdelmek céljait
- a kiemelkedő történelmi személyek motivációját.

c./ legyen képes

- önálló kutatómunkával portrét, kiselőadást készíteni
- térképeket elemezni
- más tantárgyakban /irodalom, művészettörténet, ének/ szerzett tudását történelmi ismereteihez kapcsolni.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleletek

Kronológiai és topográfiai adatok tesztlapos ellenőrzés

Vaktérképes feladatok

Történelmi személyek bemutatása kiselőadások formájában

Téma végén témazáró feladatlap

A három részre szakadt ország

Óraszám

Iskolai: 5 óra

Cél

Az ország két, majd három részre szakadásának megtanítása.

A török világ Magyarországon, a Habsburgok és a magyar rendek, az Erdélyi Fejedelemség bemutatása.

A végvári harcok eseménytörténetének, kronológiájának és topográfiájának elsajáttatása.

A reformáció magyarországi elterjedésének, irányzatainak, a nemzeti kultúrára gyakorolt hatásának kifejtése.

Tartalom

Az ország három részre szakadása

- Kettős királyválasztás Mohács után
- Buda elfoglalása 1541-ben
- Az országrészek élete, helyzete

A végvárak dicsősége

- A végvári rendszer
- A XVI. századi török hadjáratok; 1532, 1552, 1566.

A reformáció és az ellenreformáció Magyarországon

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleletek

Vaktérképes ellenőrzés

Adatok, események tesztlapos ellenőrzése

Gyűjtőmunka értékelése

Kiselőadások /történelmi személyek bemutatása/

Feltételek

Emberek és századok/I:

Szapolyai királlyá választása

Ferdinánd királlyá választása

Középkor, kora újkor/A reformátorokról

A reformáció terjedése

Hitvallás

Az ország egyesítéséért ...

Óraszám

Iskolai: 5.0 *

Cél

A három részre szakadt Magyarország XVII. századi szabadságküzdelmeinek, felkeléseinek összegzése, melyek közös célja az ország egységének megteremtése, a függetlenség visszaállítása.

A XVII. századi eseménytörténet rendszerezése.

A kiemelkedő történelmi személyek szerepének értékelése.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- az ország egyesítéséért folytatott mozgalmak közös céljait, vezetőit
- a Bocskai felkelés okait, céljait
- Bethlen Gábor történelmi szerepét és tevékenységét
- Zrínyi Miklós mozgalmát
- a Wesselényi összeesküvés, a Thököly-felkelés eredményét
- a török kiűzésének lefolyását és következményeit

b./ értse

- a korszak mozgalmainak folyamatát
 - milyen szerepet töltött be Erdély a három részre szakadt Magyarországon
 - az ország felszabadításának következményeit és nemzetközi hatását.
- c./ legyen képes
- az események idő- és térbeli elhelyezésére
 - azonosságok és különbségek gyűjtésére

Fogalmak: hajdúk, országegyesítés, kurucok, Szent Līga, örökös királyság,

Kronológia: 1606, 1686, 1699.

Személyek: Bocskai István, Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós, Wesselényi Ferenc, Thököly Imre, Lotharingiai Károly

Tartalom

Habsburg önkény

- Bocskai István felkelése
- Erdély és a Királyi Magyarország a XVII. század elején
- a Bocskai felkelés eseménytörténete
- a bécsi béke

Az Erdélyi Fejedelemség a XVII. században

- Bethlen Gábor fejedelemsége - Erdély aranykora

A királyi Magyarország - Zrínyi Miklós

- Zrínyi Miklós tevékenysége
- a Wesselényi összeesküvés
- a Thököly felkelés

A török kiűzése Magyarországról

- nemzetközi összefogás a török ellen
- a török kiűzése Budáról
- a karlócai béke
- Habsburg államberendezkedés Magyarországon

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleletek

Tesztlapos ellenőrzés a tényanyagból

Térképelemzés

Feltételek

Középkor, kora újkor;

Wesselényi

Thököly kiáltványa

Emberek és századok/I.; Az örökös királyság kimondása

A hazáért és szabadságért

Óraszám

Iskolai: 2 óra

Cél

A Rákóczi szabadságharc történetének /a kirobbanás okai, katonai események, gazdasági jellemzők társadalmi bázis, lefolyás, a vereség okai/ folyamatában bemutatása, a felfelé és lefelé ívelő szakasz kölcsönhatásainak érzékeltetése, megtanítása.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- a szabadságharc kirobbanásának körülményeit, okait
- az eseménytörténetet
- a katonai és gazdasági intézkedéseket
- a hadi események menetét
- az országgyűlések /kiemelten Ónod/ döntéseit
- a leverés okait, körülményeit és következményeit.

b./ értse

- a szabadságharc felfelé és lefelé ívelő szakaszának összefüggéseit
- az ónodi trónfosztás jelentőségét
- a békekötés következményeit

c./ legyen képes

- az eseménytörténetet térképpel szemléltetni
- didaktikus vázlatot készíteni /pl. szembenálló felek/

Fogalmak: nemesek és jobbágyok összefogása, kurucok, labancok, trónfosztás, általános adózás, szatmári béke.

Kronológia: 1703-1711, 1707, 1711,

Személyek: II. Rákóczi Ferenc, Bottyán János

Tartalom

Istennel a hazáért és szabadságért

- A szabadságharc eseménytörténete 1705-ig
- katonai szervezés, gazdasági intézkedések

A szabadságharc második szakasza

- A dunántúli hadjárat
- az ónodi trónfosztás
- katonai és gazdasági nehézségek
- a szabadságharc leverése
- a szatmári béke

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleletek

Forráselemzés

Térképmunka

Sémaraajz készítése

Rendszerezés

Feltételek

Középkor, kora újkor:

A hadsereg felszerelése

A jobbágyok felszabadítása

Emberek és századok/I.; Az ónodi trónfosztás

Történelem 7. osztály

Részei

A felvilágosodás és a forradalmak kora
Magyarország a Habsburg Birodalomban
A reformkor hazánkban
Forradalom és szabadságharc
A kapitalizmus teljes győzelme
A polgárosodás kibontakozása hazánkban
"Boldog békeidők" és háború

Óraszám

Iskolai: 76 óra Otthoni: 76 óra

Cél

Az újkori magyar és egyetemes történelem 1711 és 1918 közötti eseményeinek, folyamatainak, összefüggéseinek, fogalmainak, kronológiai, topográfiai és névadatainak, hosszabb-rövidebb szakaszainak a megismertetése, feldolgozása. Törekedni kell az eseménytörténet tényeinek, a gazdaság és társadalom folyamatainak, jelenségeinek, a fontosabb eszmei és művészeti irányzatok, a társadalom különböző csoportjaihoz tartozó emberek mindennapi életének a minél komplexebb, teljesebb bemutatására. A világtörténelmi látásmód fejlesztésével, de a nemzeti történelem középpontba állításával, a korábban szerzett ismeretek szintetizálásával tegyük nyitottá tanulóinkat a történelmi kérdések felismerésére, megoldására, differenciált értékítélet kialakítására az egyes korszakokkal, eseményekkel, jelenségekkel, személyekkel, cselekvő vagy éppen passzív embercsoportokkal kapcsolatban. Legfontosabb feladat az újkor történetének tanítása során a polgárosodás eredményeinek, értékeinek, ugyanakkor visszasságainak a bemutatása, érzékeltetve, hogy legnagyobb értékeink egyikének, a modern demokrácia születésének az időszakáról van szó. Érzelmileg is hangsúlyozzuk tanítványainkat értékeink elismerésére, mint ahogy a történelem gyűlölt jelenségei /pl. a háborúk/ ellen kell nevelnünk.

Követelmény

A tanuló

a/ ismerje

- az újkorral kapcsolatos fontosabb / a részletesebb követelményekben megjelölt/ fogalmakat, tényeket, eseményeket, a hozzájuk tartozó évszámokkal, kisebb korszakokkal, topográfiai és névdatokkal,
- a kapitalizáló gazdaság és társadalom folyamatait, jelenségeit, állam működését,
- a jelentős eszmei és művészeti irányzatokat, valamint
- a kor népeségi és etnikai viszonyait, embereinek a mindennapi életét, jelentős történelmi személyiségeit,

b/ tudjon

- eseményeket elbeszélni, saját - könyvekből, képekből, történetekből, tömegkommunikációs eszközökből, gyűjtőmunkájából - szerzett tapasztalatairól beszámolni szóban, írásban és rajzos-képi formában egyaránt,
- véleményét tudja indokolni, álláspontját vitában is megvédeni, ütköztetni,
- tudja a megismert eseményeket időrendbe állítani, azokat térképről leolvasni, távolságot becsülni és számítani történelmi térképen, valamint az egyes tanult helyekhez eseményeket kapcsolni,

c/ értse, hogy

- több szempontból értékelhetjük a kort, személyek, csoportok cselekedeteit, lévén az emberek az eseményeket és változásokat különbözőképpen érzékelik, értékelik. Különösen fontos az újkor történetének tanulmányozása során, hogy értse
- a nemzeti törekvések jogosságát, valamint, hogy
- a folyamatosságnak, az értékek őrzésének és a fejlődésnek egyaránt nagy jelentősége van a társadalom életében,

d/ legyen képes

- adott témához információkat gyűjteni, azokat okok és következmények szerint rendezni, de adott esetben információit, forrásait kritikusán is kezelni,
- egy jelenség változásait egy hosszabb időszakban végigkísérni, magyarázni,
- diakrónizmusok mellett szinkronizmusokban is gondolkodni,
- önálló vázlatot írni, olvasmányairól kivonatot, a tanári magyarázatról jegyzetet készíteni,
- különböző szöveges és képi információkból származó ismereteit önállóan értelmezni, továbbá
- többségi és kisebbségi vélemények összehasonlítására és értékelésére, a kisebbségi vélemény figyelembe vételére is. /Ez különösen a nemzetiségi kérdés tárgyalásakor bír nagy jelentőséggel./ Végül
- szinkronizmusokban gondolkodni
- a magyarországi fejlődést az európaival korszakokként egybevetni.

Előzmény

Az 5-8. osztály követelményeinek teljesítése. A szükséges konkrét ismeretanyag, kapcsolat és összefüggés az egyes témákban és altémákban megjelöltek szerint.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés. Témazáró dolgozatok. Forráselemzés, térképmunka, közös és egyéni olvasmányok számonkérése, statisztikai adattáblák elemzése, vázlat- és /gyűjtőmunka alapján/ tablóképzítés, térképkészítés ellenőrzése.

Feltételek

Tankönyvek, munkafüzetek, olvasókönyvek és atlaszok: Helméczy Mátyás: Történelem tankönyv az újkor tanításához. Nemzeti Tankönyvkiadó,

Helméczy Mátyás: Feladatok, rejtvények történelemből /Segédlet a tananyag feldolgozásához/ Nemzeti Tankönyvkiadó, 1996. Katona András: Történelmi olvasókönyv. Újkor. Nemzeti Tankönyvkiadó

Képes történelmi atlasz. Cartographia Kft. Budapest, Stiefel történelmi atlasz. Stiefel Falitérkép Kiadó Kft. Budapest.

A felvilágosodás és a forradalmak kora

Részei

- A világ képe a XVIII. században
- A nagy francia forradalom és kora
- A Szent Szövetség kora

Óraszám

Iskolai: 14 óra

Otthoni: 14 óra

Ajánlás

Az altémák feldolgozására szánt órák után 1 órát összefoglalásra, 1 órát pedig témazárásra szánhatunk.

Cél

A forradalmak korának /ipari és társadalmi forradalmak/ fontosabb egyetemes történelmi eseményeinek, gazdasági és társadalmi folyamatainak, eszmei és művészeti irányzatainak a feldolgozása, globális kép kialakítása a korabeli fejlettségi állapotokról. Feladat a korábbi ismeretek szintetizálása, a szinkronisztikus szemlélet fejlesztése, a források elemzésének és a térképekkel végzett munka színvonalának további emelése, a világtörténelmi látásmód fejlesztése.

Követelmény

A tanuló

a/ ismerje

- a kor meghatározó folyamatainak időrendjét,
 - helyszíneit és történelmi személyiségeit,
 - fontosabb fogalmait /ipari és társadalmi forradalom, liberalizmus, nacionalizmus, szocializmus, romantika/,
- b/ értse és értelmezze
- az angol ipari forradalom és a francia társadalmi forradalom tényeit és eseményeit, napjainkig ható következményeit,
 - az amerikai függetlenségi háború és az Egyesült Államok létrejöttének történelmi jelentőségét,
- c/ legyen képes
- az írott források, művészeti alkotások elemzésére,
 - véleményalkotásra az egyes történelmi kérdésekkel kapcsolatban.

Előzmény

Az altémákban leírtak összessége.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés. Témazáró dolgozat.

A világ képe a XVIII. században

Óraszám

Iskolai: 3 óra

Otthoni: 3 óra

Cél

Megértetni a tanulókkal, hogy a XVIII. században a gazdasági fejlődés Angliában volt a legdinamikusabb. Bemutatni a század Közép- és Kelet-Európájának felemelkedő és hanyatló államai közül a legfontosabbakat. Az észak-amerikai angol gyarmatok létrejöttének, fejlődésének és függetlenségi háborújának, az Egyesült Államok létrejöttének bemutatása, alapdokumentumainak elemzése. A Föld egyég régióinak bemutatásával érzékeltessük a fejlődésbeli különbségeket a XVIII. század végén. A szinkronisztikus szemlélet fejlesztése.

Követelmény

A tanuló

a/ ismerje

- az első újkori ipari forradalom és az amerikai függetlenségi háború tényeit, eseményeit és jelentőségét, fontosabb fogalmait,

b/ értse

- a politikai és gazdaságtörténet közötti összefüggést és indokolni is tudja a felemelkedés és a hanyatlás jelenségét,

c/ legyen képes

- más tankönyvekből és kézikönyvekből technikátörténelmi adatokat gyűjteni,
- különböző térképeken nyomon követni a fontosabb területi változásokat, fejlődésbeli eltéréseket,
- elemezni a legfontosabb amerikai jogtörténelmi forrásokat /Függetlenségi Nyilatkozat, alkotmány/.

Fogalmak: gőzgép, ipari forradalom, Függetlenségi Nyilatkozat, függetlenségi háború, alkotmány.

Kronológia: 1769, 1775-1783, 1776, 1787, 1795, 1807, 1825.

Személyek: Watt, Fulton, Stephenson, Morse, Washington

Előzmény

8/4.2. Az első polgári forradalmak: Az angol forradalom.

Európa keleti része a polgári államok születése idején.

8/4.1. A nagy földrajzi felfedezések kora: Amerika és az indián kultúrák.

Tartalom

- Az ipari forradalom Angliában: Az angol polgári forradalom hatása. A mezőgazdasági forradalom. Az ipari forradalom kezdetei. A közlekedés és a hírközlés.
- Közép- és Kelet-Európa a XVIII. században: Oroszország és Poroszország felemelkedése, Lengyelország ismételt felosztása. -Az Amerikai Egyesült Államok megalakulása: Észak-Amerika gyarmatosítása. Anglia és a gyarmatok ellentéte. A függetlenségi háború és az Egyesült Államok megalakulása.
- A tudományos világkép átalakulása. Newton.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés. Különböző térképekkel és forrásokkal végzett munka számonkérése.

Feltételek

Történelmi olvasókönyv. Újkor: A gépek forradalma, az amerikai alkotmány, I. Péter és II. Frigyes szemelvények,

Történelmi olvasókönyv. Forrásszemelvények III. A Függetlenségi Nyilatkozat.

A nagy francia forradalom és kora

Óraszám

Iskolai: 6 óra

Otthoni: 6 óra

Cél

A nagy francia forradalom előzményeinek, történetének és a napóleoni háborúknak a feldolgozása.

A kiemelkedő történelmi személyiségek és a néptömegek tetteinek, szerepének bemutatása és értékelése.

A modern, újkori demokrácia alapelveinek jogforrások segítségével történő bemutatása, feldolgozása.

A forradalmak és a háborúk az egyes emberek és népek életében, sorsában betöltött szerepének a vizsgálata.

Követelmény

A tanuló

a/ ismerje

- a nagy francia forradalom és a napóleoni háborúk fontosabb eseményeit
- a jellemző szimbólumokat,
- fontosabb dokumentumokat,

b/ értse és értelmezze

- az előzmények /az abszolutizmus és a felvilágosodás/ kapcsolódását az eseményekhez,
- a társadalmi forradalmi folyamatot és annak
- az időszak fontosabb szereplőinek /személyek és csoportok/ cselekedeteit, azok motiváló tényezőit,

c/ legyen képes

- nagy személyiségek szerepéről véleményt formálni,
- a korszak legfontosabb forrásait értően elemezni, belőlük következtetéseket levonni.

Fogalmak: felvilágosodás, harmadik rend, Bastille, Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata, Marseillaise, emigráció, reakció, nemzet, jakobinusok, terror, Waterloo.

Kronológia: 1789. július 14., augusztus 26., 1792, 1793-1794, 1804, 1812, 1813, 1815

Személyek: Rousseau, XVI. Lajos, La Fayette, Robespierre, Napóleon.

Tartalom

- A nagy francia forradalom előzményei és kezdete: Franciaország a XVIII. században. A Bourbonok önkényuralma. Az önkényuralom ellenfelei. A felvilágosodás. A francia forradalom kezdete.
- A francia forradalom menete: Az alkotmányos királyság. A polgári köztársaság. Háború a forradalmi Franciaország és a koalíciók között.

- A jakobinus diktatúra és bukása
- Európa Napóleon korában: Napóleon a forradalom tábornoka. Napóleon hatalomra jut. Napóleon császársága és háborúi. Napóleon bukása.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés. Életrajzok számonkérése /XVI. Lajos, Robespierre, Napóleon/. Térképes ellenőrzés /háborúk/.

Feltételek

Történelmi olvasókönyv. Újkor: A francia forradalom és a napóleoni háborúk kora.

A Szent Szövetség kora

Óraszám

Iskolai: 3 óra Otthoni: 3 óra

Cél

Az ipari és társadalmi forradalmak Európa sorsára gyakorolt hatásának a bemutatása, a bécsi kongresszus és a Szent Szövetség rendszere. Forradalmak, függetlenségi küzdelmek és felszabadító harcok /Latin-Amerikában és Európában/ okainak, eseményeinek és következményeinek a bemutatása. A XIX. század uralkodó eszméinek és a kor vezető művészeti stílusának a vizsgálata.

Követelmény

A tanuló

a/ismerje

- a Szent Szövetség európai rendszerének a főbb vonásait,
- a kor főbb szellemi mozgalmait és művészeti irányzatait,

b/ értse

- a politika-, az eszme- és művészettörténet főbb összefüggéseit,
- a nemzetközi és a belpolitikai feszültségek okait, és
- a levezetésükre tett kísérletek mozgatórugóit,

c/ legyen képes

- az egyes eszmei irányzatok fontosabb dokumentumainak az elemzésére,
- a vezető művészeti stílus egyes alkotásainak a felismerésére

Fogalmak: Szent Szövetség, kapitalizmus, liberalizmus, nacionalizmus, szocializmus, romantika, jobbágyfelszabadítás, választójog.

Kronológia: 1814-1815, 1815-1830, 1830. júl.

Személyek: Metternich, Lajos Fülöp

Előzmény

9/1.2. A nagy francia forradalom és kora.

Tartalom

- Európa újrendezése Napóleon bukása után: A bécsi kongresszus. A Szent Szövetség. Európa a Szent Szövetség időszakában.
- A XIX. század uralkodó eszméi: liberalizmus, nacionalizmus, szocializmus.
- Művészeti irányzatok és életfilozófiák: romantika.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés. Témazáró dolgozat. Források elemzése. Műalkotások felismerése stílusjegyek alapján.

Feltételek

Történelmi olvasókönyv. Újkor: Európa és Amerika 1815 és 1848 között.

Magyarország a Habsburg Birodalomban

Részei

Újjászerveződés a XVIII. században
A francia forradalom hatása hazánkban

Óraszám

Iskolai: 8 óra Otthoni: 8 óra

Ajánlás

Az altémák feldolgozására szánt órák után 1 órát összefoglalásra, 1 órát témazárásra szánhatunk.

Cél

Hazánk történelmének a szatmári béke és a reformkor kezdete közötti történelmének egyetemes történeti eseményekbe és összefüggésekbe ágyazott bemutatása. A Habsburg-magyar viszony változásainak a nyomon követése. A korszak legfontosabb jogforrásainak, dokumentumainak az elemzése. A gazdaság-, társadalom-, politika- és kultúrtörténetét főbb eseményeinek, jelenségeinek a megtanítása, bemutatása.

Követelmény

A tanuló

a/ ismerje

- hazánk Habsburg Birodalomban betöltött sajátos szerepét, helyzetét,
- az európai történések /felvilágosodás, francia forradalom, napóleoni háborúk/ magyarországi vonatkozásait,

b/ értse és értelmezze

- a birodalmi Habsburg politika és a rendi nemesi szembenállás kompromisszumkényszereit,

c/ legyen képes

- sokféle forrás / írásos, topográfiai, művészeti alkotás/ egyidejű használatára,
- segítségükkel az ország állapotára, hétköznapjaira is következtetéseket levonni,
- állásfoglalásra jeles történelmi személyiségek, fontos országos események vonatkozásában.

Előzmény

Az altémákban leírtak összessége.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés. Témazáró dolgozat.

Újjászerveződés a XVIII. században

Óraszám

Iskolai: 4 óra Otthoni: 4 óra

Cél

Magyarország 1711 és 1790 közötti történelmének megismertetése, a demográfia és a gazdaság, a társadalom és a politika, valamint a szellemi élet jelenségeinek, összefüggéseinek bemutatása révén. Igyekezünk a magyar rendi társadalom alapvető csoportjainak és a kor jeles Habsburg-személyiségeinek életét, egymáshoz való viszonyukat bemutatni és elemezni. Törekedjünk differenciált értékítélet kialakítására a korrallal kapcsolatban.

Követelmény

A tanuló

a/ ismerje

- az ország szatmári béke utáni helyzetét,
- a benépesítés és gazdasági újrakezdés gondjait,
- az államszervezet és a XVIII. századi magyar társadalom változásait,
- Magyarország helyzetét és mozgásterét a Habsburg Birodalomban,
- az uralkodók életét, kapcsolatait, törekvéseit,

b/ értse és értelmezze

- a kompromisszumos Habsburg és a rendi nemesi magyar politika működését, összetevőit, szerepét és jelentőségét,

c/ legyen képes

- állást foglalni a parasztság helyzetének a megváltozásával kapcsolatban,
- a rendi nemesi társadalom által a Habsburg Birodalom keretei között működtetett államszervezetről és hazánk gazdasági életéről, nemzetiségi viszonyainak alakulásáról, jog- és egyéb írott források elemzésére és azok működtetésének a bemutatására.

Fogalmak: helytartótanács, határőrvidék, betelepítés, bevándorlás, vámrendelet, úrbérrendezés, felvilágosult abszolutizmus, türelmi rendelet, állandó hadsereg.

Kronológia: 1740-1780, 1754, 1767, 1780-1790

Személyek: Mária Terézia, II. József.

Előzmény

8/5.2. Az ország egyesítéséért vívott küzdelmek: A török kiűzése Magyarországról.

8/5.3. A hazáért és szabadságért.

Tartalom

- Hazánk a szatmári béke után: Magyarország a Habsburg Birodalom része. A Habsburgok államberendezkedése. Az országgyűlés és a megyék, mint az önállóság részleges megőrzői. Az állandó hadsereg és a Pragmatica Sanctio.
- Az ország újjászülése: Betelepítés és bevándorlás. A mezőgazdaság, az ipar és a bányászat újjászervezése.
- Hazánk Mária Terézia uralkodása idején: A trónralépés körülményei. Mária Terézia gazdaságpolitikája és vámrendeletei. Az úrbéri, az egészségügyi és a tanügyi rendeletek.
- II. József intézkedései: II. József reformkísérlete és a reformkísérlet bukása.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés. Különböző térképeken végzett munka ellenőrzése.

Feltételek

Történelmi olvasókönyv. Újkor: Magyarország a XVIII. században.

A francia forradalom hatása hazánkban

Óraszám

Iskolai: 2 óra

Otthoni: 2 óra

Cél

A magyar nemzeti mozgalom kezdetének a bemutatása.

A Habsburg-magyar viszony megértetése az 1790 és 1825 közötti időszakban.

A magyar jakobinusok mozgalmának, valamint a háborús konjunktúra és a háború utáni dekonjunktúra tényeinek, továbbá politikai és gazdasági következményeinek a tisztázása.

Az egyetemes és a magyar történelem szinkronban való látásának az erősítése. A világtörténelmi látásmód további fejlesztése.

Követelmény

A tanuló

a/ ismerje

- a magyar jakobinusok mozgalmának az okait, tényeit és következményeit,
- a Habsburg-magyar viszony alakulását ezt megelőzően és követően,

b/ értse

- a francia forradalom és a napóleoni háborúk magyarországi hatásait,
- annak politikai és gazdasági következményeit egyaránt,

c/ legyen képes

- a magyar jakobinusok mozgalmának dokumentumaiból következtetéseket levonni, annak célkitűzéseiről, szervezeti felépítéséről egyaránt

Fogalmak: magyar jakobinusok, Káté

Kronológia: 1790-1791, 1794-1795.

Személyek: I. Ferenc, Martinovics Ignác

Előzmény

9/1.2. A nagy francia forradalom kora.

Tartalom

A magyar jakobinusok: A mozgalom célja, szervezete és bukása. A megtorlás.

A magyar gazdaság és társadalom a napóleoni háborúk idején: A nemesség érdekei. Részvétel a Napóleon elleni háborúban.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés. Témazáró dolgozat. Források elemzése. Témavázlat készítése.

Feltételek

Történelmi olvasókönyv. Újkor: A magyar jakobinusok.

A reformkor hazánkban

Részei

Politikai programok és küzdelmek

A nemzeti megújulás és a nemzetiségek

Óraszám

Iskolai: 10 óra

Otthoni: 10 óra

Feladat: 1 óra

Ajánlás

Az altémák feldolgozására szánt órák után 1 órát összefoglalásra, 1 órát témazárásra, továbbá 1 órát múzeumlátogatásra vagy a helytörténeti gyűjtőmunka összegzésére fordíthatunk. /Pl. Kutassa fel, ismerje meg lakóhelye reformkori emlékeit!/

Cél

A magyar történelem 1848 előtti bő két évtizedének minél komplexebb /politika-, társadalom-, gazdaság-, eszme-, kultúr-, intézmény- és életmódtörténet/ bemutatása, építve más tárgyak /pl. magyar irodalom/ által nyújtottakra, s a tanulók nemzeti érzelmeire is. Nagy történelmi személyiségek minél valósabb, élethűbb bemutatása, főleg tevékenységük, polgárosodásunkat elindító programjaik segítségével. A nemzetiségi kérdés reális, kiegyensúlyozott szemléletű tárgyalása.

Követelmény

A tanuló

a/ ismerje

– a tárgyalt évtizedek minél teljesebb problematikáját /Habsburg Birodalom helyzete/

b/ értse

– a polgárosodás és a nemzeti kérdés szoros összefüggéseit,

c/ legyen képes

– elemezni a politikai, társadalmi, kulturális és mindennapi életre vonatkozó kordokumentumokat,

– véleményét az egyes kérdésekről szóban és írásban egyaránt kifejteni, - a múzeumban látott vagy önállóan gyűjtött anyagot megszerezni,

– feldolgozni más tárgyak információit,

– tolerálni a kisebbségi véleményeket.

Előzmény

Az altémákban leírtak összessége.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés. Témazáró dolgozat. Gyűjtőmunka ellenőrzése. Rokon tárgyakból átvett ismeretek felhasználása.

Politikai programok és küzdelmek

Óraszám

Iskolai: 5 óra

Otthoni: 5 óra

Feladat: 1 óra

Ajánlás

Múzeumlátogatás vagy helytörténeti gyűjtőmunka.

Cél

Bemutatni a magyar történelem kiemelkedően fontos 1830-as és 1840-es éveinek főbb eseményeit, különös tekintettel a rendi országgyűlések szervezetének, működésének és a reformországgyűlések fontosabb történéseinek a segítségével. Állítsuk középpontba a kor legjelentősebb személyiségeit, a legfontosabb programokat és a megvalósításukért vívott küzdelmeket a "haza és haladás" célkitűzése jegyében. Hisszünk a tanulók hazafias érzelmeire, főleg a nagy történelmi egyéniségek bemutatása révén.

Követelmény

A tanuló

a/ ismerje

– meg a rendi országgyűlések szervezetét, működését, azokon

– a reformtörekvések megjelenését,

– a politikai küzdelmeket az 1848-as forradalom előtt,

– legjelentősebb reformpolitikuskaink életét és működését, s

– a mögöttük álló táborokat,

b/ értse

- a fejlettebb Nyugat-Európához való felzárkózás,
 - a társadalmi megújulás és átalakulás, valamint
 - a Habsburg Birodalmon belüli nagyobb mozgástér kiharcolásának igényeit, s ezen törekvések egymással való összefüggéseit,
- c/ legyen képes
- az egyes programokat elemezni, azokat
 - egymással egybevetni és értékelni,
 - álláspontját vitában megvédeni.

Fogalmak: alsó tábla, felső tábla, rendi országgyűlés, reformok, reformkor, Akadémia, Hitel, államnyelv, örökváltság, közteherviselés, érdekegyesítés, ellenzék, Védegyelet, Fialat Magyarország.

Kronológia: 1825-1827, 1830, 1832-1836, 1839-1840, 1844, 1847-1848.

Személyek: Széchenyi, Wesselényi, Kölcsey, Deák, Kossuth, Petőfi, Táncsics.

Előzmény

9/2. Magyarország a Habsburg Birodalomban.

Tartalom

- Széchenyi István, a reformkor elindítója: Rövid életút. Széchenyi reformtervei és gyakorlati alkotásai. Munkásságának eredménye.
- Politikai életünk a reformkorban: A törvényhozás menete. "Haladók" és "maradiak". A reformkor nagyjai.
- A reformkori országgyűlések főbb témái: A nyelvkérdés, a közteherviselés és a jobbágyfelszabadítás. Táncsics Mihály.
- Kossuth Lajos fellépése és programja: Tevékenységének kezdete. Főbb gondolatai: Szabadság nélkül nincs haladás; "Ipar nélkül a nemzet félkarú óriás". Az érdekegyesítés programja. Kossuth támogatói: Az Ellenzéki Nyilatkozat és a Fialat Magyarország.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés. Önálló /táblázatos/ vázlatkészítés. Egy adott témáról rövid esszé készítése. Gyűjtött képanyagból tabló összeállítása.

Feltételek

Történelmi olvasókönyv. Újkor: A reformkor Magyarországon.

A nemzeti megújulás és a nemzetiségek

Óraszám

Iskolai: 3 óra

Otthoni: 3 óra

Feladat: 1 óra

Cél

A reformkor kiemelkedő kulturális teljesítményeinek a bemutatása: nyelvújítás, Akadémia, magyar nyelv, színjátszás, tudományok, képzőművészetek, zene, de legfőképp az irodalom. Más magyarországi népek /szerb, horvát, szlovák, román/ nemzeti törekvései.

A falusi és városi életmód változásainak az érzékeltetése reformkori olvasmányok, szépirodalmi művek felhasználásával. A fejlett Nyugat és Magyarország egymással való egybevetése.

Követelmény

A tanuló

a/ ismerje

- a reformkor legjelentősebb kulturális eredményeit,
- nemzetiségi mozgalmait és értékelje ezek jelentőségét

b/ értse és értelmezze

- a magyarországi változások irányát a polgárosodás szempontjából és a nemzeti törekvések felől egyaránt,

c/ legyen képes

- a szorosabb értelemben vett történeti forrásokon kívül más tárgyak, művészetek /főleg az irodalom/ alkotásait is kordokumentumként "megszólaltatni", felhasználni a minél teljesebb képalkotás, érzelmi azonosulás igényével,
- nemcsak a magyar, de más népek törekvéseit, jogos követeléseit is "tolerálni".

Fogalmak: nyelvújítás, nemzet, nemzetiség, cenzúra.

Kronológia: 1837

Személyek: Eötvös József, Erkel, Liszt

Előzmény

9/1.3. A Szent Szövetség kora.

9/3.1. Politikai programok és küzdelmek.

Tartalom

- Nemzeti kultúránk kibontakozása: A nyelvújítás. Az irodalom és a színházkultúra. A tudomány és a művészetek /képzőművészet, zene/.
- A szerb, horvát, szlovák és román nemzetiségi mozgalmak: A nemzetiségek nemzeti tudatának erősödése és kultúrájuk kezdődő kibontakozása.
- Élet a reformkorban: A nemesek, a polgárok és a parasztok világa.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés. Tablókészítés gyűjtőmunka alapján. Témazáró dolgozat.

Feltételek

Történelmi olvasókönyv. Újkor: Reformkori hétköznapok.

Forradalom és szabadságharc

Részei

Forradalmak Európában és hazánkban
A magyar szabadságharc

Óraszám

Iskolai: 10 óra

Otthoni: 10 óra

Feladat: 1 óra

Ajánlás

Az altémák feldolgozására szánt órák után 1 órát összefoglalásra, 1 órát témazárásra, továbbá 1 órát múzeumlátogatásra vagy helytörténeti gyűjtőmunka anyagának a feldolgozására fordíthatunk. /Pl. Kutassa fel, ismerje meg lakóhelye forradalom és szabadságharcra kapcsolatos emlékeit!/

Cél

A magyar forradalom és szabadságharc történései kapcsán be kell mutatni annak nemzetközi hátterét, minél részletesebb eseménytörténetét, társadalmi-politikai meghatározottságát. Érzékeltesük a kor - egész nemzeti történelmünk szempontjából is kimutatható - nagyszerűségét, jelentőségét, továbbá főleg a kitöréskor és a leverésekor kimutatható nemzetközi determináltságát. Mutassuk be a nemzeti összefogás jelentőségét, s a széthúzás veszélyeit a sikerek és a kudarcok kapcsán.

Követelmény

A tanuló

a/ ismerje

- az események kül- és belpolitikai mozgatórugóit, tényeit, kronológiáját, szakaszait, topográfiáját, személyiségeit, fogalmait, dokumentumait,

b/ értse és értelmezze

- a magyar törekvések nemzetközi meghatározottságát,
- a politikai és katonai folyamatok érdekösszefüggéseit,
- a magyarországi nemzetiségek törekvéseit,

c/ legyen képes

- véleményt formálni a magyar kormányok, a honvédsereg és a katonai vezetők teljesítményéről,
- a számára hozzáférhető /pl. iskolai könyvtárban/ fontosabb kézikönyvek, térképek, ifjúsági és népszerű tudományos kiadványok és
- más tárgyak kapcsán /pl. magyar irodalom/ megismertek tanórai és tanórán kívüli felhasználására.

Előzmény

Az altémákban leírtak összessége.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés. Témazáró dolgozat. Az anyaggyűjtés ellenőrzése.

Forradalmak Európában és hazánkban

Óraszám

Iskolai: 4 óra

Otthoni: 4 óra

Cél

Elevenítsük fel a magyar polgári forradalom nemzetközi hátterét. Folyamatosan hasonlítsuk össze az egyes szakaszokat /pozsonyi országgyűlés, pesti mozgalmak, a forradalom eredményei stb./, hogy a társadalmi és szellemi kölcsönhatások tisztázódjanak. A márciusi napok feldolgozását követően az áprilisi törvények forrásfeldolgozó óra keretében történő elemzésével és keletkezéstörténetével foglaljuk össze a reformkor főbb törekvéseit és eredményeit. Elemezzük a Habsburg dinasztikus politika és a nemzetiségi kérdés összefüggéseit.

Követelmény

A tanuló

a/ ismerje

- az európai forradalmak globális és
- a pozsonyi és pesti történések pontos részleteit,
- az áprilisi törvényeket

b/ értse és értelmezze

- a különböző helyszíneken történt események összefüggéseit,
- a polgári átalakulást kivívó és szentesítő forradalom és törvénykönyv történelmi jelentőségét,

c/ legyen képes

- az európai események,
- a magyar törvényes és "törvénytelen" forradalom,
- a Habsburg kormányzati politika elemzésére
- Tudja a 12 pontot

Fogalmak: márciusi ifjak, 12 pont, sajtószabadság, nemzetőrség, áprilisi törvények/törvénykönyv/, népképviselői országgyűlés, felelős kormány, jobbágyszabadság, választójog.

Kronológia: 1848. március 15., április 11.

Személyek: Batthyány Lajos, Szemere Bertalan,

Előzmény

9/3. A reformkor hazánkban.

Tartalom

- A márciusi forradalom: Az 1848. évi európai forradalmak. A pozsonyi országgyűlés cselekvésre szánja el magát. 1848. március 15.
- A forradalom eredményei: Az 1848. évi /áprilisi/ törvények. A bécsi udvar politikája.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés. Eseménytörténeti vázlatkészítés és önálló forráselemzés számonkérése.

Feltételek

Történelmi olvasókönyv. Újkor: Forradalmak Európában és hazánkban. 1847/8-ik évi országgyűlési törvények. /Reprint/ 1988. Bp.

A magyar szabadságharc

Óraszám

Iskolai: 4 óra

Otthoni: 4 óra

Feladat: 1 óra

Ajánlás

Múzeumlátogatás vagy helytörténeti gyűjtőmunka. Pl. Kutassa fel, ismerje meg lakóhelye forradalom és szabadságharcra kapcsolatos emlékeit! /A konkrét tematikától függően az előző altéma feldolgozása kapcsán is lebonyolítható./

Cél

A szabadságharc katonai és politikai történetének a bemutatása, feldolgozása szoros kronológiai rendben, fokozott intenzitású térképhasználattal, a hadműveletek topográfiájának bemutatásával. Bemutatni a nemzetközi összefüggéseket, a belső nemzeti-társadalmi háttérrel és a szabadságharc haditechnikáját, hadművészetét is. Az egyes jeles szereplők lépéseinek, indítékainak elemzése, a haza iránti elkötelezettség és önfeláldozás példáinak a bemutatása. A vereség társadalmi és politikai következményeinek az elemzése.

Követelmény

A tanuló

a/ ismerje

- a szabadságharc eseménytörténetét, annak szakaszait,
- a katonai és politikai történések háttérrel és összefüggéseit,

b/ értse és értelmezze

- a nemzetközi helyzetet,
- a különböző belpolitikai irányzatokat,
- főként az azokat megjelenítő fontosabb személyiségek cselekedetein keresztül, beleértve a honvédsereg - mint politikai tényező - irányítóinak a tetteit is,

c/ legyen képes

- a hadi eseményeket a forgalomban lévő atlaszok és egyéb térképek segítségével végigkísérni, sőt
- állást foglalni /és érvelni választása mellett/ a szabadságharc válságos pillanataival és döntéshelyzeteivel kapcsolatban /pl. Schwechát, Komárom, orosz támadás/,
- értékelni és nemzettudata részévé tenni a szabadságharc vállalkozásának heroikus voltát.

Fogalmak: honvédség, tavaszi hadjárat, Függetlenségi Nyilatkozat.

Kronológia: 1848. 29., október 6., 30., december , 30., 1849. január 1., február 26-27., március , április 2., 4., 6., 14., május 2., 21., augusztus 13.

Személyek: Jellasics, Móga János, Görgei Artúr, Windisch-Graetz, Bem József, Damjanich János, Haynau

Előzmény

9/4.1. Forradalmak Európában és hazánkban.

Tartalom

- A szabadságharc kezdete: Az első népképviselői országgyűlés. Az udvar első támadása. A pákozdi csata és az október 6-i bécsi forradalom. A schwecháti vereség./
- Az udvar második támadása: A decemberi fordulat. Windisch-Graetz Magyarországon. Seregeink visszavonulása. A védelem megszervezése. A kormány Debrecenben. Bem sikerei Erdélyben.
- A szabadságharc tetőpontja: a tavaszi hadjárat: Az ország helyzete Pest-Buda feladása után. A kápolnai csata és az olmtúzi alkotmány. Adicsőséges tavaszi hadjárat. Buda felszabadítása. A magyar nemzet Függetlenségi Nyilatkozata.
- A szabadságharc leverése: A nemzetközi helyzet romlása. A cári beavatkozás és Haynau támadása. Az ország helyzete megrendül. A világszi fegyverletétel. A forradalom és szabadságharc eredményei.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés. Térképmunka, önálló térképkészítés számonkérése. Témazáró dolgozat.

Feltételek

Történelmi olvasókönyv. Újkor: Szabadságharc Magyarországon.

A kapitalizmus teljes győzelme

Részei

A polgári Európa születése
Az Európán kívüli világ a XIX. században

Óraszám

Iskolai: 12 óra Otthoni: 12 óra

Ajánlás

Az altémák feldolgozására szánt órák után 1 órát összefoglalásra, 1 órát témazárásra fordíthatunk.

Cél

Bemutatni a XIX. század második felének világát, benne a tőkés gazdaság működését, a polgári társadalmi viszonyok világméretűvé válását, az állam megváltozott szerepét és jellegét, a hatalmi viszonyok változását és a társadalmi-politikai viszonyokat. Érzékeltessük, hogy az egymással ellentétesnek tűnő folyamatok /nemzetállamok létrejötte, a munkásmozgalom internacionalizálódása/ összetartoznak, szervesen kiegészítik egymást.

Követelmény

A tanuló

a/ ismerje

- a fontosabb európai és Európán kívüli eseményeket,
 - a tőkés gazdaság, társadalom, állam működését,
 - az újabb technikai-tudományos találmányokat és felfedezéseket, valamint ezek háttérét,
- b/ értse és értelmezze

- a változások lényegét és tudja azokat több szempontból értékelni,

c/ legyen képes

- véleményét vitában kifejtteni, megvédeni,
- ismereteit önálló kutatómunkával is bővíteni,
- a földrajzban tanultakat felhasználni, különösen a térképmunka kapcsán.

Előzmény

Az altémákban leírtak összessége.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés. Témazáró dolgozat.

A polgári Európa születése

Óraszám

Iskolai: 7 óra

Otthoni: 7 óra

Cél

Bemutatni a XIX. század második felének kapitalizálódó európai viszonyait, a gazdasági, társadalmi, politikai, tudományos-technikai és kulturális területeken egyaránt. Érzékeltessük a nemzetállamok létrejöttének, a demokratizálódó társadalmak új feladatokat is magára vállaló államainak, a nagyhatalmi politikának, a munkásmozgalomnak és a tudományos-technikai haladás újabb nagyszerű korszakának egyidejű jelenlétét.

Követelmény

A tanuló

a/ ismerje

- az olasz és német egység létrejöttének körülményeit és következményeit, a balkáni független államok kialakulását,
- a szabad verseny Nyugat-Európában történő kibontakozását,
- a modern polgári állam- és jogrend kialakulását és
- az újabb ipari forradalom tudományos-technikai eredményeit,

b/ értse

- a változások korszakos jelentőségét,
- a társadalmi mozgalmak, ezen belül az egyre szervezettebb és növekvő súlyú munkásmozgalom szerepét,

c/ legyen képes

- térképen nyomon követni és értelmezni az eseményeket,
- bizonyos tényeket, adatokat /pl. találmányok, feltalálók, művészek, tudósok felderíteni/

Fogalmak: munkásosztály, középosztály, szakszervezet, sztrájk, szabad verseny, anarchizmus, szociáldemokrácia, keresztényszocializmus, Internacionálé, proletariátus, kapitalizmus.

Kronológia: 1859, 1859-1861, 1864, 1866, 1871, 1877-1878, 1889, 1891.

Személyek: Cavour, Garibaldi, Viktor Emánuel, XIII. Leo, I. Vilmos, Bismarck, II. Vilmos, Lassale, Bernstein, Kautsky, Marx, Engels

Előzmény

9/1.3. A Szent Szövetség kora.

Tartalom

- Az angol ipari forradalom gazdasági következményei: Az ipari forradalom kibontakozása Nyugat-Európában. A gyáripár kialakulása és következményei.
- A modern társadalmak születése. Az ipari és polgári forradalmak következményei. Az új, kapitalista társadalom rétegződése. A vállalkozó polgárság, az értelmiség. A munkásosztály. Az első munkásmozgalmak.

- A marxista munkásmozgalom létrejötte.
- A polgári Európa kibontakozása: A kapitalizmus győzelme Európában. A szabad verseny és a szabad versenyes kapitalizmus. A szabadabb polgári kormányzás. A városiasodás. Az ipari városok.
- Változások Európa térképén: Európa az 1848-as forradalmak leverése után. Az egységes Olaszország és a német egység létrehozása. Az egységes Németország Európa új nagyhatalma.
- A soknemzetiségű Monarchia kialakulása. A "keleti kérdés" és a balkáni változások. A Balkán nemzetállamainak a kialakulása. A berlini nagyhatalmi kongresszus.
- A polgári állam. A demokratikus társadalom kialakulása: Polgári demokrácia - parlamentáris kormányzás. A polgári állam új feladatai. A társadalom új értékrendje. A művelődés közüggé válása. A különböző irányzatú munkásmozgalmak a polgári demokráciákban.
- Újabb technikai és iparfejlődés. Európa a XIX. század utolsó évtizedeiben: Az ipari forradalom újabb hulláma. Új találmányok - új iparágak. Az életszínvonal növekedése.
- Az újkor tudományos és kulturális életének néhány kiemelkedő alakja: A tudomány fejlődése. Az irodalom, a zeneművészet és a képzőművészetek.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés. Térképmunka ellenőrzése.

Feltételek

Történelmi olvasókönyv. Újkor: Forradalmaktól háborúig.

Az Európán kívüli világ a XIX. században

Óraszám

Iskolai: 3 óra

Otthoni: 3 óra

Cél

Bemutatni a tőkés világgazdasági folyamatokat és azok politikai következményeit, a gyarmatbirodalmak kialakulását. Az ázsiai és amerikai térség egyes példáin keresztül érzékeltessük a fejlődés különböző útjait és ütemét, adott esetben a stagnálás egyes példáit is. Mutassuk be a tárgyalt térségek európai kapcsolatait, szerepüket az öreg kontinens hatalmi viszonyainak az alakulását.

Követelmény

A tanuló

a/ ismerje

- az Európán kívüli térség meghatározó eseményeit,
- a gazdasági, társadalmi és kulturális modernizáció tényeit,

b/ értse és értelmezze

- a XIX. századi gyarmatosítást és hatásait,
- az Egyesült Államok nagyhatalommá válásának és - a japán modernizációnak, illetve
- a gyarmati sorba süllyedésnek a következményeit,

c/ legyen képes

- térképen nyomon követni a különböző földrészeken bekövetkező változásokat,
- azokat egybevetni kora újkori eseményekkel /a XVI. századi korai gyarmatosítással/ résztvevők, célok és eszközök szempontjából egyaránt.

Fogalmak: Brit Kelet-indiai Társaság, fegyarmat, rabszolga-felszabadítás, polgárháború.

Kronológia: 1861-1865

Személyek: Viktória királynő, Lincoln

Előzmény

9/1.1. A világ képe a XVIII. században.

Tartalom

- Az európai terjeszkedés és a gyarmatbirodalmak kialakulása: Az európai fölény kora. Az angol és francia gyarmatbirodalom.
- Polgárháború az észak-amerikai Egyesült Államokban: Az Egyesült Államok terjeszkedése. Polgárháború Észak és Dél között. A szabad versenyekes kapitalizmus fejlődése az Egyesült Államokban.
- A Távols-Kelet: Az angol gyarmatosítás Indiában. Gyarmatosítási kísérletek a Távols-Keleten. Kína félgyarmattá válása.

A japán modernizáció: Japán távol-keleti nagyhatalommá válása.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés. A térképes munka ellenőrzése. Témazáró dolgozat.

Feltételek

Történelmi olvasókönyv. Újkor: Polgárháborús és "emelkedő" Egyesült Államok.

A polgárosodás kibontakozása hazánkban

Részei

Önkényuralom és kiegyezés
A dualizmus kora Magyarországon

Óraszám

Iskolai: 10 óra

Otthoni: 10 óra

Feladat: 1 óra

Ajánlás

Az altémák feldolgozására szánt órák után 1 órát összefoglalásra, 1 órát témazárásra, továbbá 1 órát múzeumlátogatásra vagy helytörténelmi gyűjtőmunka feldolgozására szánhatunk. /Pl. a főváros, illetve a lakóhely vagy a megyeszékhely dualizmus kori fejlődéséről/.

Cél

Bemutatni a Habsburg önkényuralmi időszak /neoabszolútizmus/ főbb állomásait 1849 után, az 1867-es kompromisszumos megegyezést, majd a kiegyezést követően megfigyelhető gazdasági felzárkózást, a társadalom és életmód, az etnikai viszonyok változásait, a városiasodást, a politikai és műveltségi viszonyokat. Vizsgáljuk a fejlődés ütemét az európaihoz és a korábbi hazai helyzethez viszonyítva egyaránt, s igyekezzünk minél plasztikusabb képet festeni a korról. Vessük egybe az elért eredményeket a reformkori és forradalom alatti célkitűzésekkel, valamint az önkényuralmi időszak lehetőségeivel egyaránt.

Követelmény

A tanuló

a/ ismerje

- a XIX. század második felének magyar történelméből a főbb szakaszokat, csomópontokat, történéseket,
- gazdasági és társadalmi folyamatokat,
- a forrásokkal dokumentált állami lét szervezeti és működési kereteit, - a népességi, életmódbeli és műveltségi viszonyokat egyaránt,

b/ értse, hogy

- az adott lehetőségek minél teljesebb körű kihasználása - európai összehasonlításban is - jelentős előrelépést hozott, ugyanakkor
- tovább polarizálta a magyar társadalmat, ennek negatív következményeivel együtt,

c/ legyen képes

- az események megismerésének diakrónikus rendje mellett,
- a korábbi magyarországi fejlődés ütemével, illetve
- a korabeli európai viszonyokkal szinkronizmusba állítva szemlélni a kort.

Előzmény

Az altémákban leírtak összessége.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés és források elemzése. Témazáró dolgozat.

Önkényuralom és kiegyezés

Óraszám

Iskolai: 2 óra

Otthoni: 2 óra

Cél

Bemutatni a szabadságharc utáni megtorlás és az önkényuralmi időszak eseményeit, a neoabszolutizmus jellegének változásait, a kiegyezéshez vezető út kül- és belpolitikai meghatározottságát.

Érzékeltessük az önkényuralmi időszak egyes szakaszait, valós vagy valósnak vélt alternatíváit. Habsburg és magyar szempontból egyaránt mutassuk be a reálpolitikai folyamatokat. Készítsük tanulóinkat állásfoglalásra a magyarság egyes sorskérdéseivel kapcsolatban.

Követelmény

A tanuló

a/ ismerje meg

- az 1849 és 1867 közötti magyar történelmet a maga sokszínűségében, - szoros időrendjében /események, szakaszok/,
- centralizációs és nemzeti törekvéseivel együtt,

b/ értse és értelmezze

- a Habsburg politika és magyar nemzeti ellenállás indítékait,
- a nemzetközi tényező jelentős szerepét a kiegyezés létrejöttében és - annak kompromisszumos jellegét,

c/ legyen képes

- korábbi egyetemes és magyar történelmi ismereteit felhasználni,
- mindazon művészeti /irodalmi, képzőművészeti és zenei/ alkotások mellett, melyek teljesebbé tehetik a korról alkotott kép kialakítását és az érzelmi azonosulást e nehéz időszak embereivel.

Fogalmak: önkényuralom /neoabszolutizmus/, rémuralom, aradi vértanúk, Bach-rendszer, passzív ellenállás, Húsvéti cikk, kiegyezés, közös ügyek, Osztrák-Magyar Monarchia,

Kronológia: 1849. október 6., 1849-1850, 1850-1859, 1860. október, 1861. február, 1865, 1867.

Személyek: Alexander Bach, Teleki László, I. Ferenc József, gr. Andrássy Gyula.

Előzmény

9/4. Forradalom és szabadságharc.

965.1. A polgári Európa születése.

Tartalom

- Hazánk a szabadságharc leverése után: Haynau rémuralma. A Bach-rendszer. A passzív ellenállás. Írók és más művészek a leverett szabadságharc ügye mellett.
- A kiegyezés: A kiegyezés elkerülhetetlen. Az Osztrák-Magyar Monarchia létrejötte. A kiegyezés jelentősége; előnyei és hátrányai.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés. Művészeti alkotások történeti szempontú elemzése.

Feltételek

Történelmi olvasókönyv. Újkor: "A föld megöszült". A kiegyezés.

A dualizmus kora Magyarországon

Óraszám

Iskolai: 6 óra

Otthoni: 6 óra

Feladat: 1 óra

Ajánlás

Múzeumlátogatás vagy helytörténeti gyűjtőmunka, esetleg helytörténeti séta /pl. milleniumi emlékek nyomában/.

Cél

A dualizmus korának /XIX. századi időszak/ gazdasági, társadalmi, politikai és kultúráis életének minél teljesebb bemutatása, annak egybevetése az európai fejlődéssel. Az eredmények és a soknemzetiségű Magyarország belső nehézségeinek a tisztázása. Érzékeltesük - különösen a magyar történelem korábbi időszakaihoz képest - a megnövekedett mozgásteret, lehetőségeket, s azt, hogy - különösen az Európához való felzárkózás szempontjából - ezzel népünk élni is tudott.

Követelmény

A tanuló

a/ ismerje

– kiegyezés utáni történelmünk főbb tényeit, eseményeit és folyamatait, s azokat egyéb írott forrásokkal kellőképp dokumentálni is tudja,

b/ értse

– a korábban soha nem tapasztalt fejlődés okait, de

– a létrejött államalakulat jellegéből következő belső nehézségeket /pl. nemzetiségi kérdés/ is,

c/ legyen képes

– nemzeti történelmünket a birodalom egésze és az európai fejlődés szempontjából is értékelni, ugyanakkor értékelése legyen differenciált, nemzeti és páneurópai elfogultságoktól egyaránt mentes,

– értékelni a kor egy-egy jeles politikusának, személyiségének munkásságát.

Fogalmak: agrárproletár, cseléd, napszámos, dzsentrí, nagypolgárság, kispolgárok, nemzetiségi törvény, asszimiláció, millenium.

Kronológia: 1868, 1875-1890, 1890, 1896

Személyek: Tisza Kálmán, Frankel Leó, Semmelweis Ignác, Eötvös Loránd, Magyar László

Előzmény

9/6.1. Önkényuralom és kiegyezés.

Tartalom

- Politikai viszonyaink a kiegyezés után. Néhány fontos törvény: közoktatási, nemzetiségi, közigazgatási stb.
- A magyar mezőgazdaság kapitalista átalakulása: Társadalmi átalakulások. Technikai forradalom a mezőgazdaságban. Az uradalmak gazdálkodása és a paraszti gazdaságok.
- Kapitalista fejlődés az iparban: Az ipari fejlődés felgyorsulása. Mezőgazdasági iparunk. Vasútépítés és nehézipar. A magyar iparfejlődés sajátosságai. Hazánk a Monarchia gazdasági rendszerében.
- Társadalmunk átalakulása. Munkás- és parasztmozgalmak: Az új társadalom rétegződése. A kialakuló munkásság és az első munkásszervezetek. A szegényparasztság mozgalmi. Az aratósztrájkok. A kivándorlás.
- Népeségi és nemzetiségi viszonyok a dualizmus korában: Hazánk népessége a kiegyezés korában. Magyarorság és nemzetiségek. A nemzetiségek magatartását befolyásoló külső tényezők.

- A városiasodás és a főváros: A változó életkörülmények. Városiasodás.
- A főváros létrejötte; politikai és gazdasági szerepköre. Budapest nevezetességei. (A millennium.)
- A dualizmus korának műveltsége: Az iskolarendszer. Az irodalmi élet.
- A tudományok. A művészetek. A sportkultúra kezdetei.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés és források elemzésének a számonkérése. Témazáró dolgozat.

Feltételek

Történelmi olvasókönyv, Újkor: A dualizmus kora Magyarországon.

"Boldog békeidők" és háború

Részei

A XX. század hajnalán
Az első világháború

Óraszám

Iskolai: 8 óra

Otthoni: 8 óra

Feladat: 1 óra

Ajánlás

Az altémák feldolgozására szánt órát után 1 órát összefoglalásra, 1 órát témazárásra, továbbá 1 órát múzeumlátogatásra vagy helytörténeti gyűjtőmunka anyagának a feldolgozására fordíthatunk.

Cél

Bemutatni a XX. század első két évtizedének történetét, középpontba állítva az első világháború eseményeit, előzményeit. A kapitalizmus fejlődésének XIX. század végétől induló imperialista szakasza gazdasági, politikai folyamataiból, tényeiből kiindulva, a háborús szövetségek kialakulásán át a háború közvetlen előzményei /balkáni és marokkói válságok/ után mutassuk be a fontosabb európai frontokat, de érzékeltsük a háború több kontinensre kiterjedő voltát is. Tényekkel neveljük a háború ellen!

Követelmény

A tanuló

a/ ismerje

- az imperializmus alapvető gazdasági és politikai fogalmait, tényeit, - a háborús szövetségeket és magának az első világháborúnak a történetét,

b/ értse. hogy

- milyen folyamatok vezettek a "boldog békeidőkből" a viláégéshez, s az - miért vezetett törvényszerűen az antanthatalmak győzelméhez,

c/ legyen képes

- önálló gyűjtő- és kutatómunkára is a témával kapcsolatban, s azt - feldolgozni és eredményeit "közkinccsé tenni" és - önálló térképmunkára is.

Előzmény

Az altémákban leírtak összessége.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés. Témazáró dolgozat. Gyűjtőmunka ellenőrzése. Térképmunka számonkérése.

A XX. század hajnalán

Óraszám

Iskolai: 3 óra

Otthoni: 3 óra

Cél

A kapitalizmus szabad versenyes szakaszát felváltó imperializmus bemutatása: gazdasági /nagyvállalatok, - bankok, finánc-tőke/ és politikai /harc a világhatalomért/ szempontból egyaránt, a hozzátartozó háborús szövetségekkel. Érzékeltesük, hogy a magyar századelő virágzó életét tőri ketté a világháború, bár ez a fejlődés korántsem volt ellentmondásuktól mentes, nem nevezhető harmonikusnak /kivándorlások, nemzetiségi kérdés/.

Követelmény

A tanuló

a/ ismerje

– az imperializmus korának főbb gazdasági, politikai jellemzőit és - a háborús szövetségeket, a létrehozó okokkal együtt,

b/ értse és értékelje

– a fejlődő ipari társadalmak előnyeit /pl. a demokrácia, a technika előrehadása, az állam szociális, oktatási és egészségügyi szolgáltatásai/, de lássa árnyoldalait is /pl. szociális konfliktusok, az elmaradottabb térségekben keletkező feszültségek, de legfőképp a gyarmatok újrafelosztásáért indított küzdelem/,

c/ legyen képes

– sokrétűen elezni a gazdasági, társadalmi és politikai folyamatokat, felismerve azok máig ható következményeit is

Fogalmak: monopólium, antant, központi hatalmak, kivándorlás, csendőrség

Kronológia: 1879, 1882, 1904, 1912-1913

Személyek: Schlieffen, Moltke, Tisza István.

Előzmény

9/5. A kapitalizmus teljes győzelme.

9/6.2. A dualizmus kora Magyarországon.

Tartalom

- Törekvés a világ újrafelosztására. Az imperializmus: A világ gazdaságban végbemenő változások. A monopolkapitalizmus. A gyarmatok megnövekedett gazdasági szerepe. A tőke kivitel. Törekvés a gyarmatok újrafelosztására. A fegyverkezési verseny. A háborús szövetségek kialakulása. A gazdaság és társadalom modernizációja a "boldog békeidők" utolsó éveiben.
- Hazánk a XX. század elején: A gazdasági élet modernizációjának felgyorsulása. Monopóliumok és tőkekoncentráció. A Monarchia gazdaságába való beilleszkedés előnyei és hátrányai. A "boldog békeidők" Magyarországa.
- Politikai életünk a századforduló után és az első világháború előtt: Hazánk választási rendszere. A parlamenten belüli politikai erők. A dualizmus válsága. Harc a választójogért és a háborús politika ellen.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés és grafikonok elemzésének ellenőrzése.

Feltételek

Történelmi olvasókönyv. Újkor: Úton a háború felé.

Az első világháború

Óraszám

Iskolai: 3 óra

Otthoni: 3 óra

Feladat: 1 óra

Ajánlás

Múzeumlátogatás vagy helytörténeti gyűjtőmunka. /Pl. Gyűjtsenek a családban vagy a lakóhelyen első világháborús emlékeket!/

Cél

Az első világháború történetének áttekintése, különös tekintettel a forráshasználattal megalapozott politikai és a térképességűekkel megerősített hadtörténetre. Tisztázzuk a háború jellegének korábbi történelmi időszakok fegyveres konfliktusaitól eltérő voltát, készítsük tanulóinkat állásfoglalásra vele kapcsolatban. Biztosítsunk kellő alapot a háború végső kimenetelének a bemutatásával az azt követően létrejött békerendszer megértéséhez.

Követelmény

A tanuló

a/ ismerje az első világháború

- katonai és politikai történetét,
- haditechnikai újdonságait,
- főbb frontjait és - gazdasági meghatározottságát,

b/ értse és értelmezze a háború

- jellegét,
- eseményeit és végső kimenetelét befolyásoló fontosabb tényezőket, valamint - hatását a résztvevők és érintettek /a frontokon és a hátszágban/ életére,

c/ legyen képes

- a katonai események, területi változások térképen való nyomon követésére /beleértve hadtörténeti térképeket is/, illetve - alapvető források "megszóltatására" is, továbbá, - értékítéletet alkotni és mondani a háborús pusztítást, veszteségeket illetően.

Fogalmak: villámháború, állóháború /állásháború/, front, tank, gépfegyver, harci gáz, militarizmus, pacifizmus.

Kronológia: 1914. június 28., július, augusztus, szeptember 5-10., 1915. május 2-4., 1916. február 21., május, június, augusztus, 1917. április, 1918. március 3., június, november 3., 11.

Személyek: Gavrilo Princip, IV. Károly

Előzmény

9/7.1. A XX. század hajnalán.

Tartalom

- Az első világháború kezdete és első évei: A sarajevói merénylet. A háború kezdete. Villámháborús tervek - állóháború. A fontosabb frontok eseményei 1915-16-ban.
- A tömegek és gépek háborúja. A háború befejezése: Újabb haditechnikai eszközök, katonák bevetése - újabb frontok létrejötte. A háborús hangulat megváltozása. Az 1917-18. évi események. A háború befejezése.
- Résztvételünk a háborúban: A szerb, a keleti, az olasz és a román frontok. Az ország kimerülése és az összeomlás.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés. A térképésznevelés ellenőrzése. Témazáró dolgozat.

Feltételek

Történelmi olvasókönyv. XX. század: Az első világháború.

Történelem 8. osztály

Részei

Az első világháború következményei
A két világháború között
A második világháború
Korunk történelme

Óraszám

Iskolai: 74 óra Otthoni: 74 óra

Cél

- Az I. világháború befejezésétől az 1990-es évekig terjedő időszak egyetemes és magyar történelmének megtanítása.
- A század súlyos hatalmi és ideológiai válságainak, ezek tragikus következményeinek bemutatása
- A gazdasági és társadalmi változások, politikai és hatalmi harcok, ideológiák értékítéletek megalkotása
- A magyar történelmi fejlődés általános és sajátos jellemzőinek bemutatása, a nemzetközi kiszolgáltatottság és a hazai folyamatok kölcsönhatásának, ábrázolása
- Az egyetemes és magyar történelem összefüggéseinek, kapcsolódásának, feltárása.
- A XX. századi történelem adatainak, kronológiai és topográfiai követelményeinek elsajátíttatása, fogalmak kialakítása és megértetése

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- az 1918-1990 közötti egyetemes és magyar történelem tényanyagát, kronológiai és topográfiai követelményeit
- a XX. század történelmi jelenségeit, folyamatait, azok okait és következményeit
- a magyar történelem európai jelentőségű és kihatású sorsfordulóit

b./ értse

- a történelmi fejlődés folyamatosságát
- a század meghatározó törvényszerűségeit
- hogy több szempontból nézhetjük a jelent és a múltat
- hogy az emberek az eseményeket és a változásokat különbözőképpen értékelik és érzékelik
- hogy mi a szerepe egy-egy esemény, helyzet kialakulásában személyeknek, pártoknak, csoportoknak
- hogy bizonyos intézmények és eszmék más szerepet töltenek be különböző helyeken és korokban

c./ legyen képes

- ismereteit értelmezni, belőlük következtetéseket levonni
- történelmi jelenségeket, összehasonlítani
- a kisebbségi véleményeket figyelembevenni
- megfelelő formában érvelni
- önálló vázlatot, felelettert, készíteni
- szinkronban látni a különböző régiók eseményeit
- a történelmi időben és térben tájékozódni.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleltetés

Forrásfeldolgozás

Statisztikai táblázatok, diagramok elemzése

Topográfiai feladatok megoldása

Kiselőadások értékelése
Önálló gyűjtőmunkák elvégzése
Tesztlapos adatellenőrzések
Témazáró feladatlapok

Feltételek

Helméczi Mátyás: Történelem /Nemzeti Tankönyvkiadó, 1994./
Helméczi Mátyás: Feladatok, rejtvények történelemből /Segédlet a tananyag elsajátításához/ Nemzeti Tankönyvkiadó 1996.
Történelmi atlasz (Stiefel)
Történelmi atlasz /Cartographia/
Történelmi olvasókönyv: A XX. század /Nemzeti Tankönyvkiadó/

Az első világháború következményei

Részei

Az orosz forradalmak és a polgárháború
Kelet- és Közép-Európa 1918 után
A békerendszer és következményei
A demokrácia születése 1918-ban
A Tanácsköztársaság

Óraszám

Iskolai: 17 óra Otthoni: 17 óra

Ajánlás

Tanév eleji ismétlés 5 óra
Altémák 10 óra
Összefoglalás, témazárás 2 óra

Cél

Az I. világháborút lezáró Párizs környéki békék következményeinek elemzése. Az 1917-es oroszországi forradalmak történetének felvázolása.

A háborút követő magyar forradalmak eseménytörténetének, okainak és következményeinek megtanítása.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- a békekötések következményeit
- az 1917-1922 közötti oroszországi hatalomátvételek jellegzetességeit
- az 1918-1919-es magyarországi forradalmak eseménytörténetét, okait, eredményeit és kudarcait.

b./ értse

- a válságok egymást erősítő hatását
- a polgári demokrácia és a proletárdiktatúra eltérő vonásait

c./ legyen képes

- egyidejű világtörténelmi eseményekről szinkronisztikus táblázatot készíteni
- ok-okozati viszonyokat felfedezni
- azonosságokat és különbségeket gyűjteni

- forrásokat elemezni
- térképen szemléltetni a változásokat.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleletek
Tesztlapos ellenőrzés
Térképmunka
Forráselemzés
Önálló gyűjtőmunka
Témazáró feladatlap

Az orosz forradalmak és a polgárháború

Óraszám

Iskolai: 2 óra

Cél

Az Oroszországban, 1917-1922 között létező és meghatározó társadalmi és politika mozgalmak erőviszonyainak megtanítása. A diktatórikus egypártrendszer kialakulási folyamatának felvázolása. A Szovjetunió megalakulási körülményeinek bemutatása.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- Oroszország I. világháborús szereplését, ennek hatását az ország életére
- a februári forradalom eseménytörténetét, mozgatóit
- a bolsevik hatalomátvétel okait, következményeit
- a proletárdiktatúra jellemző vonásait
- a polgárháború résztvevőit, az intervenciót
- a Szovjetunió megalakulásának körülményeit

b./ értse

- a tanult forradalmak eltérő jellegét
- a diktatórikus kormányzás jellegét.

c./ legyen képes

- diagramokból, adatokból következtetéseket levonni Oroszország gazdasági helyzetét illetően
- térképen megmutatni a polgárháború eseményeit

Fogalmak: forradalom, bolsevikok, munkás- és katonatanácsok /szovjetek/, egypártrendszer, Szovjetunió.

Kronológia: 1917

Személyek: Lenin

Tartalom

A cári birodalom felbomlása. Hatalmi harcok Oroszországban

- Az I. világháború hatása
- A februári forradalom
- A bolsevik hatalomátvétel
- A proletárdiktatúra
- A polgárháború időszaka
- A Szovjetunió megalakulása

Értékelés

Szóbeli feleletek
Tesztlapos ellenőrzés /csoportosítások/
Térképelemzés és vaktérkép kitöltés

Kelet- és Közép-Európa 1918 után

Óraszám

Iskolai: 2 óra

Cél

Közép-Európa és Kelet-Európa az első világháború okozta területi, etnikai átalakulások bemutatása. A "nyugtalan évek" magyarázata, megtárgyalása. A nagyhatalmak presztizisvesztésének, az új és újjászülető államok létrejöttének áttekintése.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- a háború vesztes országainak /Németország, Osztrák-Magyar Monarchia/ demokratikus törekvéseit
- Olaszország diktatórikus kiútját /fasiszmus
- a létrejövő, ill. újjászerveződő államokat

b./ értse

- a kor jellemző fogalmait /polgári demokrácia, diktatúra, nacionalizmus/
- a kommunista és fasiszta pártok közötti különbséget és hasonlóságot
- a Habsburg Birodalom szétesésének okait.

c./ legyen képes

- térképelemzésre és térképvázlat készítésére /új és újjászülető államok/
- ok-okozati viszony felismerésére
- források elemzésére

Fogalmak: parlamenti demokrácia, jobboldal, baloldal, utódállam, fasiszta párt, fasiszta diktatúra, soknemzetiségű ország.

Személyek: Mussolini, I./IV./ Károly,

Tartalom

Közép-Európa nyugtalan évei: 1918-1923

- Az új demokráciák helyzete
- A Monarchia és Ausztria sorsa
- A fasiszmus győzelme Olaszországban

Új államok születése, régiek újjászületése Kelet-Közép-Európában

- Lengyelország és Csehszlovákia

Értékelés

Szóbeli feleletek
Kiselőadás a választott állam történetéből
Térképelemzés
Vaktérképes ellenőrzés

Feltételek

A XX. század olvasókönyv/

Menetelés Rómába
A Habsburg Birodalom összeomlása
Az orosz-lengyel háború

A békerendszer és következményei

Óraszám

Iskolai: 1 óra

Cél

Az I. világháborút lezáró Párizs környéki békék létrejötte, az azt követő évtizedekben a nemzetközi helyzetre gyakorolt hatásának megtanítása. A nagyhatalmi egyensúly átszerveződése. Az első nemzetközi világszervezet bemutatása.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- a békeszerződés létrejöttének körülményeit
- a békeszerződés eredményezte "új Európá"-t
- a megváltozott erőviszonyokat
- a Népszövetség létrejöttének céljait.

b./ értse

- a békeszerződés konfliktusteremtő jellegét
- a soknemzetiségű államalakulatok felbomlásának következményeit.

c./ legyen képes

- a versaillesi békerendszerben kialakult határokat a háború előtti határokkal összevetni
- statisztikai adatokból következtetéseket levonni

Fogalmak: békeszerződés, területi veszteség, kisantant.

Kronológia: 1919

Tartalom

A Párizs környéki békék. Hatalmi átrendeződés az első világháború után

- A békefeltételek
- Az új erőviszonyok
- A Népszövetség létrejötte

Értékelés

Térképelemzés

Statisztikai elemzés

Forráselemzés /pl. A versaillesi békeszerződés részletei/

A demokrácia születése 1918-ban

Óraszám

Iskolai: 3 óra

Cél

Az első világháború végére kialakult állapotok bemutatásából kiindulva a Károlyi Mihály vezette polgári demokratikus köztársaság létrejöttének, eredményeinek és sorsának megtanítása, nemzetközi összefüggésekbe ágyazva.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- Magyarország 1918-as viszonyait
- az őszirózsás forradalom győzelmét,
- a Károlyi-kormány legfontosabb kül- és belpolitikai intézkedéseit
- a köztársaság válságának jeleit

b./ értse

- a Monarchia felbomlásának okait és következményeit
- a köztársaság kikiáltásának történelmi jelentőségét
- A Monarchia első világháborús részvétele, és az 1918-1919-es magyarországi állapotok összefüggését.

c./ legyen képes

- ismeretei rendszerezésére /megoldott és megoldatlan problémák/

Fogalmak: Magyar Nemzeti Tanács, őszirózsás forradalom

Kronológia: 1918. október 30-31, 1918. november 16

Személyek: Károlyi Mihály, IV. Károly,

Tartalom

Az őszirózsás forradalom

- Magyarország helyzete a háború végén
- A Monarchia felbomlása
- Az 1918-as forradalom célja, menete, jellege
- A köztársaság létrejötte

Négy és fél hónapi demokrácia

- A belgrádi fegyverszünet
- A forradalom eredményei, demokratikus intézkedései és intézményei
- A gazdasági és politikai nehézségek, külső támadások
- A Vyx-jegyzék
- A polgári köztársaság bukása

Értékelés

Szóbeli feleletek

Rendszerező feladat /írásbeli-csoportosítás/

Térkép vázlat készítése

Forráselemzés

Feltételek

A XX. század: Károlyi Mihály emlékirataiból

A fegyverszünet

A Vyx-jegyzék

A Tanácsköztársaság

Óraszám

Iskolai: 2 óra

Cél

Az 1919-es proletárdiktatúra létrejöttének, jellegének, intézkedéseinek és bukásának áttekintése. A hatalomrajtás körülményeinek, nemzetközi összefüggéseinek feltárása.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- a Tanácsköztársaság kikiáltásának körülményeit
- államszervezetét, gazdasági és szociális intézkedéseit
- a magyar társadalom polarizálódását, a proletárdiktatúra melletti és elleni csoportosulásokat és megmozdulásokat
- a Tanácskormány külpolitikáját, védelmi háborúját
- a bukás folyamatát és okait.

b./ értse

- a hatalomátvételt megelőző pártegyesülés következményeit
- az európai, az orosz és a magyar események kölcsönhatásait.

c./ legyen képes

- véleményt alkotni a Tanácsköztársaság legfontosabb intézkedéseiről
- térképről önálló gyűjtőmunkát végezni
- ok-okozati összefüggéseket felismerni.

Fogalmak: Tanácsköztársaság, proletárdiktatúra, vörös terror

Kronológia: 1919.

Személyek: Kun Béla

Tartalom

- A Tanácsköztársaság létrejöttének körülményei
- A proletárikatúra kiépítési kísérlete Magyarországon /az államszervezet, gazdasági és szociális intézkedések/
- A proletárdiktatúrával szembeni ellenállás, mozgalmak
- A védekező harcok eseménytörténete
- A bukás

Értékelés

Szóbeli feleletek

Önálló gyűjtőmunka értékelése

Portrækészítés

A két világháború között

Részei

Földünk az 1920-as években

A nagy gazdasági világválság

A diktatúrák

A Trianon utáni Magyarország

A jobbrtolódó Magyarország

Óraszám

Iskolai: 20 óra

Otthoni: 20 óra

Ajánlás

Altémák feldolgozására 17 óra

Összefoglalás, témazárás 3 óra

Cél

Az 1920-1938 közötti történelmi korszak fő jellemzőinek, folyamatainak, átalakulásainak /a békerendszer következményei, a nagy gazdasági válság, a totalitárius rendszerek/ megtanítása.

Magyarország 1919-1938 közötti időszakának bemutatása, a Horthy-korszak államberendezkedésének és nemzetközi kapcsolatainak, felvázolása, világtörténelmi összefüggések megláttatása.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- a korszak fogalmait, fő eseményeit
- az I. világháborút lezáró békeszerződések hatását és következményeit az egyes országok fejlődésére
- az adott időszak "világképét"
- a gazdasági válság és az ebből fakadó politikai válságok kialakulását
- a diktatórikus rendszereket
- a trianoni békekötés tartalmát, következményeit
- a Horthy-korszak eseménytörténetét
- a magyar külpolitika irányvonalát és alakulását
- a két világháború közötti Magyarország anyagi és szellemi kultúráját.

b./ értse

- a diktatórikus rendszerek kialakulását
- a nemzetközi lehetőségek és a magyar politika korlátai közötti összefüggéseket.

c./ legyen képes

- értékelni és véleményt mondani a megismert eseményekről
- az egyetemes és a magyar történelmi folyamatok közötti összefüggéseket feltárni
- a demokratikus államok és a diktatórikus uralmi rendszerek összehasonlítását elvégezni
- kronológiai és szinkronisztikus táblázatokat készíteni

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleletek

Statisztikai táblázatok, diagramok elemzése

Kiselőadások

Témazáró feladatlap

Földünk az 1920-as években

Óraszám

Iskolai: 3 óra

Cél

A világban egyazon időben létező ellentétek elemzése. A kialakulás okainak és következményeinek feltárása a szinkronisztikus szemlélet, az időben és térben való egyidejű tájékozódás fejlesztése és erősítése segítségével.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- a nemzetközi feszültség enyhülésének jeleit
- az életmódban bekövetkezett változásokat
- az Európán kívüli világ változásait

b./ értse

- a világ egyes részei közötti eltérő fejlődés létrejöttének folyamatát

c./ legyen képes

- összehasonlító kronológiai táblázatot készíteni az 1917-1929 közötti időszak legfontosabb eseményeiről
- információkat gyűjteni a két világháború közötti életmódváltásról
- egyidejűségeket megállapítani.

Fogalmak: gazdasági fellendülés, életmódváltás, stabilizáció, polgári engedetlenség, bábállam.

Személyek: Gandhi

Tartalom

Boldog húszas évek a győztesek számára

- Gazdasági fellendülés a győzteseknél
- Életmódváltás

A vesztes országok lábadozása a húszas években

- A vesztes Németország kiútkeresése

Az Európán kívüli világ

- A világháború hatása az Európán kívüli világra

Értékelés

Szóbeli feleletek

Térképelemzés

Portrészítés

Térképes vázlat készítése

Gyűjtőmunka/kiselőadás értékelése

Feltételek

XX. század: Erőszakmentesség útja - Gandhi

A nagy gazdasági világválság

Óraszám

Iskolai: 1 óra

Cél

A modern világgazdaság 1929-1933 közötti nagy válságának, a keletkezés okainak, folyamatának bemutatása, a következmények elemzése. A válságkezelés eredményei.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- a nagy gazdasági válság létrejöttének okait
- a válság fogalmát és jellemzőit
- a társadalom különböző rétegeire gyakorolt hatását

b./ értse

- a nagy gazdasági válság világméretűvé válásának folyamatát
- a gazdasági és politikai válság közötti összefüggést

c./ legyen képes:

- statisztikai adatok segítségével a válságot értelmezni

Fogalmak: túltermelés, infláció

Kronológia: 1929-1933

Személyek: Roosevel, Hoover

Tartalom

- A válság kirobbanásának okai, jelei
- A válság elmélyülése, terjedése
- A politikai következmények

Értékelés

- Statisztikai táblázatok elemzése
- Ok-okozati viszonyok feltérképezése
- Csoportosítás, rendszerezés /tesztlap/

A diktatúrák

Óraszám

Iskolai: 5 óra

Cél

Az európai diktatúrák bemutatása, a nemzetiszocialista Németország jellemzőinek megtanítása. A sztálini politika és diktatúra kiépítésének és tartalmának elemzése. A szélsőséges nézetek és diktatúrák hatásának napjainkig tartó veszélye.

Követelmény

A tanuló

a./ismerje

- a nemzetiszocializmus hatalomrajutásának okait, a náci politika legfontosabb jellemzőit, fogalmait
- a sztálini diktatúra kialakulását és politikája jellemző vonásait
- a sztálini és hitleri terroruralom legfontosabb adatait és tényeit

b./ értse

- a nagy gazdasági válság és a fasiszmus uralomrajutása közötti összefüggést
- a sztálini diktatúra kialakulásának okait és legfontosabb jellemzőit
- a diktatórikus rendszerek azonosságait

c./ legyen képes

- értelmezni a német nemzetiszocializmus alaptéziseit: a fajelméletet, az antiszemitizmust, az antibolsevizmust és a szociális demagógiát
- szinkrontáblázatot készíteni az 1929-1939 közötti időszak legfontosabb történelmi eseményeiről

Fogalmak: tervgazdaság, sztálinizmus, kommunizmus, fasiszmus, nemzetiszocializmus, fajelmélet, Führer, SS, Gestapo, koncentrációs tábor, kulák, kolhoz, GULAG, sztálinizmus, koncepciók per

Kronológia: 1933

Személyek: Hitler, Sztálin, Mussolini

Tartalom

Az olasz fasiszmus

A hitleri Németország

- Gazdasági válságból politikai válság
- Hitler hatalomrajutása
- A válságból való kilábalás német útja
- A fasiszta diktatúra - a háborúba vezető út.

A Szovjetunió

- a sztálinizmus kialakulásának útja
- a sztálini terror hatása

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleletek

Rendszerezés

Összehasonlítás, azonosságok és különbségek feltárása

Térképvezérlések elemzése

Feltételek

ifj. Lator László: Történelem IV. /Nemzeti Tankönyvkiadó/

70. - Az olasz fasizmus

A Trianon utáni Magyarország

Óraszám

Iskolai: 5 óra

Cél

Az ellenforradalmi rendszer hatalomrajutásának, konszolidációjának, politikai arculatának megtanítása. A trianoni béke politikai és gazdasági következményeinek megvilágítása. társadalmi változások elemzése, a tudományos és művészeti élet bemutatása.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- Horthy Miklós hatalomrajutásának körülményeit
- a konszolidáció fogalmát, intézkedéseit
- a trianoni békekötés, tartalmát, hatásait
- a határon túli magyarság helyzetét
- a Horthy-rendszer fogalmát, tartalmát, politikai arculatát, kül- és belpolitikai céljait
- a korszak tudományos és művészeti életét

b./ értse

- az új politikai rendszer kiépítésének szükségességét
- Trianon és az ország gazdasági állapota közötti összefüggést
- a "csonka ország" működőképességének megteremtése érdekében tett intézkedések jelentőségét

c./ legyen képes

- összevetni a vörös terror és a fehér terror megnyilvánulásait
- statisztikai adatok, diagramok alapján /Trianon és következményei/ elemzést készíteni
- kiselőadást tartani a korszak kiemelkedő szellemi tevékenységeiről

Fogalmak: fehér terror, kormányzó, király nélküli királyság, trianoni békeszerződés, revízió, irredentizmus, parlamentáris rendszer, konszolidáció, kormánypárt, antiszemitizmus, pengő

Kronológia: 1920. március 1, 1920. június 4

Személyek: Horthy Miklós, Apponyi Albert, Teleki Pál, Bethlen István, Szentgyörgyi Albert, Bartók Béla, Kodály Zoltán.

Tartalom

A Horthy-korszak kezdetei

- A román megszállás
- A fehérterror

- A kormányzóválasztás
- Trianon

- A békekötés tartalma
- Gazdasági következmények

A konszolidáció

- Földreform, megegyezés a Szociáldemokrata Párttal
- Gazdasági stabilizálás

A Horthy rendszer

- politikai arculata
- kulturális és egészségügyi fejlődés
- életmódbeli sajátosságok
- a tudomány és a művészetek

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleletek
Statisztikai elemzés
Térképmunka
Forráselemzés

Feltételek

XX. század: A wilsoni elvek
A trianoni béke

A jobbrtolódó Magyarország

Óraszám

Iskolai: 3 óra

Cél

A gazdasági válság magyarországi hatásának elemzése, összekapcsolása az ebben gyökerező politikai válsággal. Gömbös új politikai irányvonalának felvázolása, nyitás a német és olasz fasiszmus irányába. A külpolitikai célok, törekvések, aktivizálódás menetének és veszélyességének megtanítása.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- a nagy gazdasági válság magyarországi megjelenési formáit
- a politikai válság tartalmát
- Gömbös Gyula új politikai irányvonalát
- a revíziós politika céljait
- a német és olasz kapcsolatok kiépítésének magyarozatát

b./ értse

- hogyan vezettek a revíziós törekvések a német politika csapdájába
- miért nem sikerült hazánkban a fasiszta rendszer kialakítása.

c./ legyen képes

- irodalmi alkotások és a korabeli szociográfiai irodalom felhasználásával a világgazdasági válság hatását bemutatni
- azonosságokat és különbségeket megállapítani
- kronológikus táblázatot készíteni.

Fogalmak: zsidótörvény, utódállamok, kisantant, tengelyhatalmak

Személyek: Bethlen István, Gömbös Gyula

Tartalom

A világgazdasági válság hatása Magyarországon
Gazdasági válságból politikai válság
Gömbös Gyula kormányzati rendszere
Az ország külpolitikai céljai és lehetőségei
A német-olasz orientáció

Értékelés

Szóbeli feleletek
Statisztikai adatok elemzése
Kialodás készítése a tantárgyi koncentráció keretén belül
Forráselemzések

A második világháború

Részei

A II. világháború előzményei és kezdete
A háború menete
Magyarország és a II. világháború

Óraszám

Iskolai: 16 óra Otthoni: 16 óra

Ajánlás

Altémák feldolgozására	12óra
Helytörténet	1 óra
Összefoglalás, témazárás	3 óra

Cél

A II. világháború előzményeinek, lefolyásának, okainak és céljainak megtanítása.
Magyarország második világháborús részvételének előzményei, folyamata és a vereség hosszútávú kihatásának jelzése.

Követelmény

A tanuló

a./ismerje:

- a második világháborút megelőző évek nemzetközi eseményeit
- a II. világháború történetét, szakaszait, szembenálló erőit, kronológiáját és topográfiáját
- a népiertás tényeit
- az ellenállási mozgalmakat
- az antifasiszta koalíció létrejöttét és tevékenységét
- Magyarország 1938-1945 közötti történetét, szakaszolását, a revízió tényeit, következményét, "árát"
- a háború hatását a magyar gazdaságra, társadalomra, további önállóságunkra és függetlenségünkre.

b./értse

- a II. világháború okait, következményeit
- Magyarország kül- és belpolitikai lehetőségeit
- a napjainkig ható "békerendszer" következményeit

- a világ erőviszonyainak megváltozását
- c./ legyen képes
- összehasonlításokat végezni /pl. I. és II. világháború céljai, résztvevői, kiterjedése tekintetében
- térképen követni és megmutatni az eseményeket
- értelmezni és magyarázni a jellemző fogalmakat
- csoportosításokat végezni megadott szempontok szerint.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleletek
 Térképelemzések és térképábrázolás készítés
 Tényanyag tesztlapos ellenőrzése
 Forrás- és statisztikai elemzések
 Kronológikus és szinkronisztikus táblázatok készítése
 Témazáró feladatlap

A II. világháború előzményei és kezdete

Óraszám

Iskolai: 4 óra

Cél

A második világháború előzményeinek és kirobbanásának megtanítása. A nemzetközi erőviszonyok és érdekek szembeállítás.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- az új háborús tömb céljait
- a békepolitikai törekvéseket
- a versaillesi békerendszer felrúgásának folyamatát, kronológiáját és topográfiáját
- az 1939-es év hadtörténetét

b./ értse

- a müncheni politika csődjének okait
- a versaillesi békerendszer és az új háborús fenyegetés közötti összefüggést

c./ legyen képes

- térképen megmutatni ill. ábrázolni a német területi hódításokat, háborús tűzfészkeket
- szinkronisztikus táblázatot készíteni, egyidejűségeket megállapítani.

Fogalmak: Berlin-Róma tengely, spanyol polgárháború, müncheni egyezmény, Anschluss, Szudéta vidék, remilitarizálás, megnemtámadási szerződés, bábálland, furcsa háború

Kronológia: 1939. szeptember 1

Személyek: Hitler, Mussolini, Franco, Sztálin,

Tartalom

Útban egy új világháború felé - A második világháború kezdete

- Nemzetközi kapcsolatok a 30-as években
- A fasiszta háborús tömb kialakulása és megerősödése
- A spanyol polgárháború
- A hitleri agresszió első áldozatai
- A békepolitika kudarca
- A szovjet-német megnemtámadási szerződés

- Az 1939. hadműveletek: Lengyelország, Finnország, balti államok

Értékelés

- Folyamatos szóbeli feleletek
- Térképelemzés, térkép vázlat készítése
- Forráselemzés
- Kronológiai /tesztlapos/ feladat

Feltételek

- A XX. század: Lengyelország felosztása

A háború menete

Óraszám

- Iskolai: 4 óra

Cél

- A második világháború 1940-1945 közötti eseménytörténetének, kronológiájának, topográfiájának, fogalmainak megtanítása.
- A háborút lezáró békerendszer bemutatása.
- A háború napjainkig ható következményeinek megvilágítása.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- a II. világháború eseménytörténetét, fő frontjait
- haditechnikai újításait, a hadigazdaságok kialakulásának lényegi elemeit
- a tengelyhatalmak céljait, hadjáratait, a nácizmus borzalmait
- az antifasiszta koalíció létrejöttének körülményeit, tevékenységét
- az antifasiszta ellenállás történetét
- a diplomáciai kapcsolatok alakulásának történetét, a jaltai konferencia döntéseit.

b./ értse

- az antifasiszta koalíció létrejöttének jelentőségét
- a jaltai konferencia döntéseinek napjainkig ható következményeit

c./ legyen képes

- térkép vázlatot készíteni a háború főbb frontjairól megadott időpontokban /1940, 1943, 1945/
- kronológikus és szinkronisztikus táblázatokat készíteni

Fogalmak: villámháború, tengelyhatalmak, szövetségesek, partizánháború, hadüzenet nélküli háború, Sztálingrád, normandiai partraszállás, második front, haláltábor, Auschwitz, Holocaust, háborús bűnös, atombomba, Hiroshima, Nagasaki, katyusa, tengeralattjáró-háború, Teherán, Jalta, Potsdam.

Kronológia: 1939-1945, 1941. június 22, 1941. december 7, 1943. február, 1944. június 6, 1945. február, május 9, augusztus 6, szeptember 2.

Személyek: Hitler, Mussolini, Sztálin, Churchill, Roosevel, Rommel, Montgomery.

Tartalom

A villámháborúk kora

- Nyugat-Európa lerohanása, az angliai légi csata, a balkáni hadműveletek, a Szovjetunió megtámadása
- A nácizmus borzalmi

A világháború

– a japán támadás, a csendes-óceáni hadműveletek, az afrikai harcok, az atlanti hadszíntér
A fordulat

- Antifasiszta ellenállás
- Sztálingrád, Kurszk, Olaszország kilépése
- Teherán

A fasizmus veresége

- A második front, Franciaország felszabadulása, a keleti front alakulása
- Németország összeomlása
- A távol-keleti hadműveletek, a japán összeomlás
- Jalta, Potsdam
- A második világháború gazdasági meghatározói, pusztításai és áldozatai.

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleletek

Térképmunka

Időrendi táblázatok készítése

Önálló anyaggyűjtés /ellenállási mozgalmak, Holocaust/

Feltételek

Emberek és századok/III.:

A Barbarossa terv

Az ENSZ nyilatkozata

A jaltai konferenciáról

Magyarország és a II. világháború

Óraszám

Iskolai: 5 óra

Cél

Hazánk 1938-1945 közötti történetének /eseménytörténet, folyamatok, hatalmi átrendeződések/ feldolgozása. A hitleri Németország támogatásával véghezvitt revíziós politika és eredményeinek bemutatása. Magyarország második világháborús részvételének megtanítása. A német megszállás és következményeinek elemzése. A hadbalépés körülményeinek és a kiugrás lehetőségeinek összevetése. A háború gazdasági és politikai jellegzetességeinek elemzése.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- az 1938-1941 közötti területi revíziók tartalmát, módszereit
- a hadbalépés és háborús részvétel eseménytörténetét, kronológiáját és topográfiáját
- a háborúnak a magyar társadalomra gyakorolt hatását, a kiűtkeresés módozatait
- a német megszállás körülményeit, a szélsőjobb erősödésének folyamatát
- a kiugrási kísérletet és kudarcának okait
- a nyilas hatalomátvétel és az országvesztés jellemzőit
- a magyar zsidóság elpusztításának történetét, fogalmait, adatait
- a magyarországi hadműveleteket
- a megszállás folyamatát és következményeit
- a háború pusztításait

b./ értse:

- az ország külpolitikai függését
- miért érezte a magyar társadalom többsége igazságos és jogos törekvésnek a revizionizmust
- a kormányok politikai elképzeléseit a háború változó szakaszaiban.

c./ legyen képes

- térképen megmutatni és ábrázolni a területi revízió eredményeit, a magyar csapatok keleti fronton történő hadműveleteit, a magyarországi harcokat
- értékítéletet mondani /a revízió előnyei és hátrányai, a hadbalépés, a háborús részvétel céljai, a magyar zsidóság helyzete, felszabadítás-
- megszállás//
- értékelni Teleki Pál magatartását
- ismertetni a német megszállás okait és következményeit
- párhuzamba állítani a magyar eseményeket a világháború történéseivel
- a háborús veszteségek adatait elemezni.

Fogalmak: bécsi döntések, munkaszolgálat, zsidótörvények, Voronyezs, hintapolitika, gettó, deportálás, sárga csillag, nyilasok, kiugrási kísérlet, német megszállás, szovjet megszállás.

Kronológia: 1938, 1940, 1941. április, június 26, június 27, 1943. január-február, 1944. március 19, 1944. október 15, 1945. április.

Személyek: Horthy Miklós, Teleki Pál, Bárdossy László, Kállay Miklós, Szálasi Ferenc, Dálnoki Miklós Béla, Bajcsy-Zsilinszki Endre

Tartalom

- A revíziós politika sikerei
- Területvisszacsatolások
- Bel- és külpolitikai ár: zsidótörvények, olasz és német kapcsolatok
- Teleki Pál kiűzkeresése
- Magyarország háborúba lépése
- Hadműveletek a keleti fronton
- Hintapolitika
- A német megszállás és hatalomátvétel
- A kiugrási kísérlet és a nyilas hatalomátvétel
- Hadműveletek Magyarország területén
- A háború befejezése - a megszállás

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleletek

Térképmunka

Kronológiai táblázatok

Statisztikai adatok elemzése

Feltételek

Emberek és századok/III.:

A második bécsi döntés

Magyarország bekapcsolódása

Horthy Miklós 1944. október 15-i szózata

A XX. század olvasókönyv: A szovjet megszállás kezdeteiről

Korunk történelme

Részei

Földünk a II. világháború után

Magyarország 1945-1956
Forradalom és szabadságharc
A Kádár-korszak
Visszatérés a demokráciához

Óraszám

Iskolai: 23 óra Otthoni: 23 óra

Ajánlás

Altémák feldolgozására	16 óra
Helytörténet	1 óra
Összefoglalás, témazáró	2 óra
Tanév végi ismétlés	4 óra

Cél

A II. világháború után kialakult "megosztott világ" nemzetközi helyzetének, hatalmi változásainak, gazdasági és politikai csoportosulásainak, szervezeteinek áttekintése az 1990-es évekig.

Magyarország történetének tárgyalása a második világháború befejezésétől a békés rendszerváltás győzelméig: az adott korszak szakaszainak, folyamatainak, politikai, társadalmi, gazdasági jellemzőinek elemzése, eseménytörténetének megtanítása nemzetközi összefüggésekbe ágyazva.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- a második világháború után kialakult "megosztott világ" csoportosulásait
- a fejlett tőkés országok, a szocialista tábor és a harmadik világ főbb jellemzőit
- a korszak főbb világpolitikai , fordulatait, eseményeit
- a globális és helyi problémákat
- Magyarország 1945-1990 közötti történetének szakaszait, eseménytörténetét
- a demokratikus kezdetektől a demokráciához való visszatérésig tartó évtizedek politikai, gazdasági, társadalmi változásait
- a forradalom és szabadságharc jelentőségét, vezetőit, eseményeit
- a rendszerváltás erőit, történetét, kihatását

b./ értse

- a második világháború és a "megosztott világ" létrejöttének összefüggéseit
- hazai történelmünk szovjet függését
- a rendszerváltás történelmi jelentőségét

c./ legyen képes

- a nemzetközi összefüggéseket felismerni
- azonosságokat és különbségeket bemutatni
- a folyamatokat, eseményeket, változásokat értékelni

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleletek

Kiselőadások

Szinkronisztikus és kronológikus táblázatok készítése

Forrás- és statisztikai elemzések

Ismeretek merítése az írott és elektronikus sajtóból

Tesztlapos tényismeret ellenőrzés

Témazáró feladatlap

Földünk a II. világháború után

Óraszám

Iskolai: 5 óra

Cél

Az 1945-1990 közötti világpolitikai helyzet alakulásának megtanítása.

A kapitalista országok, a szocialista tábor és a harmadik világ jellemzőinek feltárása. A hidegháborús évek, az enyhülés, majd az egységes Európa felé vezető út felvázolása.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- az ENSZ céljait, szerepét
- a II. világháború győztes hatalmait, helyzetük alakulását és politikájuk fő jellemzőit
- a hidegháború fogalmkörét és történetét
- az USA és a Szovjetunió a világ életét meghatározó tevékenységét
- a megosztott világ pólusait, a megosztás okait és következményeit, a meghatározó személyiségeket
- az enyhülés folyamatát
- az el nem kötelezett országok jellemzőit

b./értse

- a megosztottság kialakulásának okait és hatását
- a keleti tömb szétesésének világpolitikai következményeit.

c./ legyen képes

- kapcsolódási pontokat feltárni, azonosságokat és különbségeket magyarázni /pl. Népszövetség-ENSZ, I. és II. világháborút lezáró békék/
- térképről információkat gyűjteni, területváltozásokat magyarázni
- statisztikai adatok elemzésével gazdasági bemutatást végezni
- eseményekről, személyekről, folyamatokról értékítéletet mondani
- adott országban /pl. SZU/ a háború előtti és utáni helyzetet összehasonlítani
- kronológiai táblázatot készíteni az 1953-1990 közötti legfontosabb világpolitikai eseményeiről

Fogalmak: ENSZ, közgyűlés, megszállási zóna, áttelepítés, Közös Piac, KGST, vasfüggöny, atomerő-egyensúly, harmadik világ, el nem kötelezett országok, szuverenitás, szocialista világrendszer, Helsinki-értekezlet, fegyverkezési verseny, FÁK, Európai Közösség.

Kronológia: 1945. június, 1947, 1949, 1953, 1959, 1962, 1950-60-as évek, 1968, 1973, 1979, 1988-90, 1991.

Személyek: Truman, Gandhi, Mao-Ce Tung, Hruscsov, Brezsnyev, Gorbacsov, J.F.Kennedy,

Tartalom

Az ENSZ megalakulása, szerepe

Hatalmi átrendeződés - békeszerződések

A világ két táborra szakadása

A hidegháború és forró területei

Az el nem kötelezett országok

Az Európán kívüli területek /Fekete Afrika, Dél-Ázsia, Kína, Latin-Amerika, az arab világ Közel-Kelet konfliktusai/

A gyarmati rendszer felbomlása

A világgazdaság. Az USA és Nyugat-Európa fejlődése. Az európai integráció.

Az enyhülés és leszerelés

A hatalmi viszonyok átalakulása

A kommunista diktatúrák és bukásuk - A keleti tömb szétesése
Az Európai Közösség
Tudomány, technika és életmód a XX. század végén

Értékelés

Szóbeli feleletek
Kiselőadás egy-egy választott régióról
Statisztikai adatok, táblázatok, diagramok elemzése
Térképmunka
Szinkronisztikus táblázatok készítése

Feltételek

Emberek és századok/III.
Az ENSZ Alapokmánya
Truman üzenete a kongresszushoz
A KGST
A Varsói Szerződés
Az SZKP XX. kongresszusa
A helsinki záróokmány

Magyarország 1945-1956

Óraszám

Iskolai: 5 óra

Cél

Magyarország történetének áttekintése a II. világháború utolsó hónapjaitól az 1956-os forradalom és szabadságharc kirobbanásáig. Az átmeneti demokratikus szerveződés, a gazdasági helyreállítás, a kommunista hatalomátvétel és a magyarországi sztálinizmus folyamatának megtanítása. A forradalomhoz vezető út bemutatása.

Követelmény

A tanuló

a./ismerje

- a debreceni kormány megalakulásának és tevékenységének lényegét
 - a háborús pusztítás mértékét és az újjáépítés folyamatát
 - a párizsi békeszerződés tartalmát
 - az ország 1945-1949 közötti hatalmi jellemzőit, a demokratikus törekvéseket, a kommunista diktatúra kiépítésének állomásait
 - a szovjet mintára kiépült "népi demokrácia" intézményeit, viszonyait
 - a törvénytelenégeket
 - a Sztálin halála utáni évek /1953-1956/ válságjeleit, reformtörekvéseit
- b./ értse

- milyen szerepet játszott a Vörös Hadsereg jelenléte hazánk politikai helyzetének alakulásában
- a sztálini modell szolgai követésének romboló következményeit
- a személyi kultusz lényegi elemeit és módszereit

c./ legyen képes

- gazdasági elemzést készíteni az ország anyagi pusztulásáról és embervesztéséről
- korabeli források alapján képet alkotni az egyes társadalmi csoportok életviszonyairól és sorsáról

- ok-okozati összefüggést megállapítani /pl. háborús károk, jóvátétel, infláció/
- összehasonlítást végezni /pl. hazánk szuverenitása/

Fogalmak: Ideiglenes Kormány, koalíció, földosztás, párizsi békeszerződés, tervgazdálkodás, államosítás, ÁVÓ, ÁVH, szálamitaktika, kékcédulás választások, koncepciók per, internálás, kulák, beszolgáltatás, pártállam, pártirányítás, amnesztia, reformmozgalom, néma tüntetés, Petőfi-kör.

Kronológia: 1944. december 21, 1945, 1947. február, 1948. szeptember, 1948. december, 1949. augusztus, 1953. július, 1956. március.

Személyek: Tildy Zoltán, Nagy Ferenc, Rákosi Mátyás, Mindszenty József, Rajk László, Kádár János, Nagy Imre.

Tartalom

Hazánk a vesztes háború után

- Háborús károk - újjáépítés
- Földreform
- Többpártrendszer - a demokratikus közélet megteremtésének lehetőségei
- A párizsi béke és következményei

Az ország talpraállása. A koalíciós időszak

- A gazdasági élet újjászervezése
- A tervgazdálkodás kezdetei
- A Kommunista Párt politikai manőverei

Pártállam. A sztálinizmus hazánkban

- Egypártrendszer, Rákosi diktatúrája
- Sztálinista modell a gazdaságban, politikában, kultúrában

Nagy Imre új irányvonala

- Rákosi hatalomvesztése, új politikai irányvonal
- A reformmozgalom és kihatása

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleletek

Adatok tesztlapos ellenőrzése

Kiselőadások

Statisztikai elemzés

Feltételek

XX. század olvasókönyv:

Kovács Bélát elhurcolják az oroszok

A recski internálótábor

Hegedűs András az 50-es évek változásairól

Forradalom és szabadságharc

Óraszám

Iskolai: 2 óra

Cél

Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc okainak, előzményeinek, folyamatának, sikereinek és leverésének megtanítása

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- a forradalom okait, feltételeit
- a forradalom eseménytörténetét, tömegbázisát, intézkedéseit
- a forradalomból szabadságharcba való átmenet okait és lefolyását
- a forradalom és szabadságharc vezető személyiségeit
- a szovjet beavatkozás és a leverés menetét

b./ értse

- a magyar forradalom és szabadságharc korszakos jelentőségét
- a forradalom sorsának és a nemzetközi helyzetnek összefüggéseit
- a forradalom és szabadságharc nemzetközi jelentőségét.

c./ legyen képes

- korabeli forrásokat összevetni /pl. kortársak az 1956-os forradalomról/
- kronológikus táblázatokat készíteni /a forradalom eseményei, nemzeti és nemzetközi összevetés/
- a forradalom vezetőit bemutatni
- a forradalom és szabadságharc jelentőségét, értékét bizonyítani.

Fogalmak: forradalom, szovjet-szimbólumok, Kossuth-címer, munkástanács, szovjet beavatkozás, Kádár-kormány.

Kronológia: 1956. október 23. 1956. november 4.

Személyek: Nagy Imre, Kádár János, Maléter Pál, Mindszenty József

Tartalom

Az 1956-os forradalom és szabadságharc vezető eseménytörténet rövid áttekintése /Nagy Imre reformtörekvései, a Petőfi kör, Rajk újratemetése/

A forradalom kitörése, kezdeti eseményei, a diktatúra összeomlása

A győztes forradalom, intézményei és intézkedései

A békés forradalomból nemzeti szabadságharc

Nemzetközi összefüggések

A szovjet katonai beavatkozás és a megszállás

Értékelés

Folyamatos szóbeli feleletek

Adatok, tények tesztlapos ellenőrzése

Forráselemzés

Időrendi táblázatok készítése

Portrékészítés

Feltételek

XX. század: MEFESZ határozatok 1956. október 22.

A Kádár-korszak

Óraszám

Iskolai: 2 óra

Cél

Magyarország 1956 és 1989 közötti történetének megtanítása: a forradalom és szabadságharc megtorlásának bemutatása. A Kádár-rendszer "kemény" és "puha" diktatúrájának összehasonlítása. A rendszer működésének elemzésével a válság tényeinek feltárása.

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- a Kádár kormány hatalomra kerülésének okait
- a megtorlás és terror adatait és tényeit
- a magyarországi "szovjet rendszer" jellemzőit
- a konszolidáció fogalmait és történetét
- a gazdaságban, társadalomban, életmódban bekövetkezett átalakulás folyamatát
- a rendszer válságának jeleit, a megoldási kísérletek kudarcait.

b./ értse

- a "puha diktatúra"-ra áttérés okait és magyarázatát
- "nemzeti függetlenségünk és szuverenitásunk" tényleges tartalmát és állapotát az adott korszakban

c./ legyen képes

- kortársak visszaemlékezései alapján adatokat gyűjteni a megtorlás tényeiről és módszereiről
- beszámolót készíteni az 1960-1980-as évek gazdasági és társadalmi változásairól

Fogalmak: passzív ellenállás, statárium, közkegyelem, pufajkások, párthadsereg, munkásörtség, Nagybudapesti Munkástanács, kemény diktatúra, puha diktatúra, életszínvonal-politika.

Kronológia: 1957. január-február, 1958. június, 1959-60, 1963. március.

Személyek: Kádár János, Nagy Imre, Maléter Pál

Előzmény

Folyamatos szóbeli feleletek

Statisztikai táblázatok, grafikonok, diagramok elemzése

Sajtóelemzés

adatgyűjtés

Tartalom

Hazánk 1956 után. A Kádár-korszak.

- Az ellenállás felszámolása
- A megtorlás
- Az új hatalom bázisa
- A konszolidáció
- A társadalmi szerkezet átrendeződése. Életmód és életszínvonal.

Feltételek

XX. század olvasókönyv: A salgótarjáni mészárlás

Visszatérés a demokráciához

Óraszám

Iskolai: 2 óra

Cél

Az 1980-as évek hazai gazdasági, társadalmi és politikai változásainak felelevenítésével az ellenzék szerveződésének bemutatása. A pártállam összeomlásának és a demokratikus átalakulás folyamatának megtanítása, az új egységes Európa bemutatása

Követelmény

A tanuló

a./ ismerje

- az ellenzék szerveződésének folyamatát
- a reformelképzelések tartalmát
- a békés rendszerváltás fogalmát, tényeit és lefolyását

b./ értse

- a külső és belső tényezők kölcsönhatását
- a gazdasági és politikai válság összefüggéseit

c./ legyen képes

- rendszerezni a társadalom válságtüneteit
- csoportosítani a kommunista hatalom összeomlásának okait
- értékelni a rendszerváltás történelmi jelentőségét és távlatait.

Fogalmak: olajválság, tudományos-technikai-ipari forradalom, népfelkelés, demokratikus szocializmus, párton belüli ellenzék, MDF, MSZP, FIDESZ, SZDSZ, FKGP, KDNP, újratemetés, demokratikus választások, kormánypárti koalíció, Magyar Köztársaság, szakértői kormány.

Kronológia: 1980-as évek, 1986-87, 1988. május, 1989, 1990. március, 1991. június.

Személyek: Kádár János, Pozsgay Imre, Nyers Rezső, Németh Miklós, Antall József, Göncz Árpád.

Tartalom

A pártállam összeomlása. Visszatérés a demokráciához

- A magyar gazdaság válságos helyzete
- a gazdasági reformkísérletek
- A politikai válság jelei
- A reformkommunisták és a párton belüli ellenzék
- A Németh kormány
- Rendszerváltás, visszatérés a demokráciához

Értékelés

Megbeszélés, forráselemzések, összehasonlítások.

Önálló anyaggyűjtés, kiselőadások.